

Müze İle Eğitim Yoluyla Ortaokul Öğrencilerinde Kültürel Miras Bilinci Oluşturma

İsmail PERÇİN

Milli Eğitim Bakanlığı

percin_zile@hotmail.com

<https://orcid.org/0009-0005-4872-6649>

Volkan ÇOBAN

Milli Eğitim Bakanlığı

volkan48coban@hotmail.com

<https://orcid.org/0009-0008-2505-0246>

Ertuğrul DEMİRTAŞ

Milli Eğitim Bakanlığı

turkmen55700@hotmail.com

<https://orcid.org/0009-0003-7932-2503>

Canan PERÇİN

Milli Eğitim Bakanlığı

canan6086@hotmail.com

<https://orcid.org/0009-0004-6323-6034>

Makale Başvuru Tarihi : 14.11.2023

Makale Kabul Tarihi : 20.12.2023

Makale Yayın Tarihi : 31.12.2023

Makale Türü : Araştırma Makalesi

DOI: 10.5281/zenodo.10446101

Özet

Anahtar Kelimeler:

Müze,
Kültür,
Kültürel Miras,

Bu çalışmada müze ile eğitim yoluyla ortaokul öğrencilerinde kültürel miras bilinci oluşturma yolunda bir inceleme yapılmıştır. Çalışmanın kapsamı 'Ortaokul öğrencileri, Müze ve Kültürel miras' kavramlarından oluşmaktadır. Çalışma yapılırken nitel yöntem kullanılmıştır. Müze gezileri yapılarak öğrencilerde müze ile eğitim yoluyla kültürel miras bilinci oluşturmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin ait oldukları çevreden yola çıkarak değerlendirmeler ve örnekler vererek kültürü ifade etmeye çalıştıkları görülmüştür. Öğrencilerin bazı kültürel varlıkların yok olmasına yaklaşımları ve bu doğrultuda yaptıkları yorumlar sayesinde kültürel zenginliğin korunması ve devam ettirilmesi gerektiği konusunda fikir sahibi oldukları tespit edilmiştir. Çalışma sırasında öğrencilerin kültürel miras kavramının içeriğini oluşturan bazı olgular ile diğer konular arasında bağlantı kurmaya çalışarak araştırmaya daldıkları görülmüştür. Verilen örneklerden, canlı ya da ölü, hayata tanıklık etme konusunda uzun bir geçmişe sahip olanların öğrenciler üzerinde daha güçlü bir etkiye sahip olduğu ve bu etkiye neden olan tarihi unsurları merkeze aldığı sonucuna varılmaktadır. Öğrencilerin birçok farklı boyutu ele alarak ve analogilere yer açarak konuyu kavramaya çalıştıkları ortaya çıkmıştır.

Creating Cultural Heritage Awareness in Secondary School Students through Museum Education

Abstract

Keywords:

Museum,
Culture,
Cultural Heritage,

In this study, an examination was made to create cultural heritage awareness in secondary school students through museum education. The scope of the study consists of the concepts of 'Middle School Students, Museum and Cultural Heritage'. Qualitative method was used while conducting the study. Efforts were made to raise cultural heritage awareness among students through museum visits and museum education. It was observed that students tried to express the culture by giving evaluations and examples based on the environment they belong to. It has been determined that students have an idea that cultural richness should be protected and maintained, thanks to their approach to the destruction of some cultural assets and their comments in this direction. During the study, it was observed that the students

were immersed in research, trying to establish a connection between some of the facts that constitute the content of the concept of cultural heritage and other issues. From the examples given, it is concluded that those who have a long history of witnessing life, living or dead, have a stronger impact on students and focus on the historical elements that cause this impact. Students try to understand the subject by considering many different dimensions and making room for analogies. has emerged.

GİRİŞ

“Kültür” kavramını tanımlamak neden imkansızdır? Neden yerel uzmanlar şu ya da bu açıklama üzerinde ortak bir karara varamıyor? Bilinmeyen olmanın zorluğu nereden geliyor? Belirsizliğin temelinde çok anlamlı bir kavram oluşumu gerçekleşir. Kültür, antropolojinin dilinde, yazılarında ve bu temel kavramlara karşılık olarak kullanılan soyut bir sözcüktür. Bunlar; 1-Bir toplumun toplam uygarlığına ya da toplumun tamamına kültür denir. 2-Kültür belli bir toplumun aynasıdır. 3- Kültür, toplumsal sosyolojik süreçlerin bir yansımasıdır. 4-Kültür, insanların ve toplumun yazılı olmayan teorisidir. Kültürü tanımlamak neden bu kadar zor? Uzmanlar neden şu ya da bu tanım üzerinde ortak bir karara varamıyor? Zorluk nerede? “Kültür” kelimesinin zorluğun altında yatan birkaç anlamı olabilir mi? Dil ve kültür eserlerinde antropoloji, aynı zamanda; “Bir toplumun veya tüm toplumların toplam medeniyeti, toplumun özü, bir dizi sosyal ve sosyolojik sürecin oluşumu ve insan ve toplum teorisidir.” bu temel kavramların karşılığı olarak kullanılan soyut bir sözcüktür (Güvenç, 2016). Bir kelime veya kavram bu kadar farklı anlamlarla yüklendiğinde tanımlanamaz hale gelmesi doğal ve normaldir.

Bir söz vardır: “Taşlık tarladaki tahıl verimli olur.” Açıklamaya göre, kayalık alan ekilebilir arazinin yağmur sularıyla taşmasını ve esen rüzgarın savrulmasını engelledi. Aslında taş ve tarla ilişkisi çok daha eskilere dayanmaktadır. Milyonlarca yıl süren bir avcılık-toplayıcılık döneminin sonunda insanlar çiftçilik yapmayı öğrenmiş, toprağa yerleşmiş, beslenme ve yaşam gibi temel yaşam ihtiyaçlarını karşılamaya başlamış ve en büyük kültür devrimi yaşanmıştır (Güvenç, 2009). 2019). Kültür kelimesinin ilk olarak buradan geldiğine göre tanımlayacak olursak; Kelimenin “kültür”den geldiği söylenebilir. Kavram Latince colera, sürmek, ekip biçmek, biçmek anlamlarına karşılık gelse de Türkçe’de “hasat, ürün” olarak karşılığını bulmuştur (Güvenç, 2016). 12. yüzyıla kadar Fransızca’da aynı anlamda kullanılan “kültür” terimi ilk kez ünlü Voltaire tarafından insan aklının oluşumu, gelişmesi, gelişmesi ve yüceltilmesi anlamında kullanılmıştır. Buradan Almancaya çevrilen kelime, 1793 Alman Dili Sözlüğünde “kültür” olarak yer almıştır. Etnolog G. Klemm, on ciltlik İnsanlığın Genel Kültürel Tarihi adlı çalışmasında kültürel evrimi ve uygarlığı belirtmek için “kültür” kelimesini kullandı. Oradan kavram ve kelime İspanyolca, İngilizce ve Slav dillerine geçti. Halen ağırlıklı olarak antropolojik bilimler ailesinde kullanılan kültürün ilk bilimsel tanımını yapan İngiliz antropolog Tylor (Güvenç, 2016).

Olgu, genel kabul gören Tylor’ın tanımına tam olarak yansıtılamaz. Ancak bütünleyici kavramlar örneğinde gösterilen bu tanım, kültür teorisinin ana tezini ifade eder. Kültür incelenir, gizlenir ve öğretilir; Eğitim yoluyla yeni nesillere empoze edilen içerik budur. Onun için bir sistem veya bir bütün olarak kabul edilir. Ancak sistemi tanımlamak kolay değil. Çünkü kültür salt maddi ve gözlemlenebilir bir şey ya da olgu değildir. Bu aynı zamanda soyut bir kavramdır. Kültür kavramı gerçekten gündeme geldiğinde soyutlamayı yapanların zihinlerinde bir kavram olarak yer almaktadır. Kavramın soyutluğu bilim insanlarını endişelendiriyor. Çünkü soyut bir kavramı besleyen, destekleyen, geliştiren olaylar, konular, kurumlar ve değişkenler gözlemlenebilir. Kültür kavramı bir harita gibidir denilebilir. Nasıl ki belli bir coğrafi harita bölgenin topoğrafyasını, dağları, tepeleri, akarsuları, gölleri ve ormanları, şehir ve köy gibi yerleşimleri, yolları, bunların konumlarını, birbirlerine uzaklıklarını ve yüksekliklerini gösteriyorsa; Kültür kavramı ayrıca belirli bir toplumdaki kültürel unsurları, teoriyi ve zamansal süreçleri, bunların karşılıklı diyalogunu temsil eder. Ama nasıl ki harita bir bölgenin kavramsal, soyut, minyatür bir modeliyse, kendisi değil; Kültür kavramı kendi içinde değil, toplumsal yapı ve kurumların kavramsal, düşünsel ve soyut bir modelidir (Güvenç, 2016).

Kavram daha spesifik bir örneğe indirgenecek olursa; İnsan bedeni nasıl bütün parçalarının toplamından daha önemli ve yüce ise, kültür de onun sanatlarının, örf ve adetlerinin, geleneklerinin ve dini inançlarının toplamından daha büyük ve farklı bir şeydir. Kültürü oluşturan tüm bu unsurlar etkileşim halindedir; Bu nedenle

herhangi bir unsuru anlamak için hepsini tek tek anlamak gerekir (Eliot, 1987). Yüzyıllar boyunca insanoğlunun belirlediği somut ve somut olmayan her türlü değer, özelde kültür, genel olarak kültürel miras olarak adlandırılır. Diyelim ki Valery, Amerikalı bir yazarın rüyasında kontrol edilemeyen bir böceğin kağıt üzerinde belirlediğini anlatıyor; ve inanılmaz bir hızla çoğalıp çoğalarak yeryüzündeki her türlü kağıt malzemeyi yok ediyor. O zaman ne olacak? Kitaplar, paralar, faturalar, belgeler... yok olacak ve çok sağlam temeller üzerine kurulduğu düşünülen medeniyetler, eşsiz bilgilerini unutarak kısa sürede çökecekler. Tıpkı istilalar, yangınlar, depremler, unutulma gibi birçok medeniyet eserinin kaybolmasına neden olur. Bugün var olan mevcut medeniyet, insanlığın yarattığı eksiksiz bir medeniyetler dizisi değildir. Tarihte arkeolojik kazılarla keşfedilen birçok uygarlık olmuştur ve arkeoloji ve tarih bilimi bu tür birçok kayıp uygarlığı ortaya çıkarmıştır (Kaplan, 2019). Bu sebeplerden dolayı kaybolan ya da kimliğini günümüze aktaramamış ya da yok olma eşğine gelmiş kültürel değerler de bulunmaktadır.

Problem Durumu

Günümüzde teknolojik gelişmelere bağlı olarak hızla küreselleşen bir dünyada yaşıyoruz. Bu hızın mevcut kültürel kimliği yok etmemesi çok önemlidir. Toplumlar ancak onları oluşturan kültürel değerlerle ayakta kalabilirler. Değişen dünya ile birlikte insanlar da değişmekte ve kültürel varlıkları ve kültürel miras alanlarını tahrip etmektedir. Sonuç olarak, gelecek nesiller, yeniden yaratılamayan ve tekrarlanamayan ne tür bir kültürel çeşitliliğe sahip olduklarını bilmiyorlar. Kültürel mirasın yok olmasına yol açan koşullar ne olursa olsun, kökten çözümlenmelidir. Bu da ancak eğitimle mümkündür. Özellikle sanat öğrencilerinin alanında iyi bir eğitim almaları ve kültürel mirasın korunması ya da kültürel miras bilinci oluşturma çalışmaları yapılmalı ve onlara yönelik programlar düzenlenmelidir. Bu bilinci aşlamak için yapılacak ilk şey müzeleri ve kültür varlıklarını gezmek. Müzeleri ve taşınmaz kültür varlıklarını ziyaret etmek, toplumun gelişim ve değişimini ya da diğer toplumlarla ne derece temas noktalarına sahip olduğunu ortaya koyması ve gelecek nesillere bu doğrultuda yol göstermesi ve ışık tutması açısından son derece önemlidir.

Son yıllarda müze sayısındaki artışa rağmen, halkın kültürel mirasa ilişkin bilinç düzeyi gelişmemiştir. Ayrıca müze yönetimleri, müzeleri ve kültür varlıklarını daha cazip hale getirmek, daha kolay ulaşılabilir kılmak ve halkı müze ve kültür varlıklarını ziyaret etmeye teşvik etmek için çeşitli uygulama ve stratejiler üzerinde çalışmaktadır. Ayrıca eğitim kurumları da müzeyi müfredatla ilişkilendirerek disiplinler arası bir öğretim yöntemiyle kültürel miras bilincinin oluşmasına katkıda bulunur ve verilecek bilgilerin daha etkin ve sürekli olarak çalışılmasını sağlar. Bu nedenle kültürel miras kavramına günümüzde birçok alanda rastlanmaktadır. Peki sanat eğitimi alan resim bölümü öğrencilerinin bu alandaki bilgileri nelerdir? Türkiye'deki 57 resim fakültesinin içeriğinin incelenmesi sonucunda 4 tanesinde müze eğitimi dersi olduğunu söyleyebiliriz ki bu da bu alanda teorik bir boşluk olduğu anlamına gelmektedir. Öte yandan programlarda yer alan bu derslerin içerik olarak kültürel mirasın korunması ya da kültürel miras konusunda farkındalık yaratma gibi yararlarının olmadığı da görülmektedir. Bu bağlamda müze eğitiminde ders alan resim fakültesi öğrencilerinin kültürel mirasa yönelik farkındalık düzeylerinin belirlenmesinde sorun olduğu görülmektedir. Bunun belirlenmesi sürecinde konu anlatımı, sunum, müze eğitimi dersi kapsamında müze ve kültür varlıklarının ziyareti, müze gezisi başvurusu ve tamamlanacak eser, eğitimde büyük önem arz eden noktalardır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı müze ile eğitim yoluyla ortaokul öğrencilerinde kültürel miras bilinci oluşturma yolunda bir inceleme yapmaktır.

Araştırmanın Önemi

Tarihin başlangıcından günümüze kadar binlerce yıllık uygarlık tarihi boyunca insanın doğrudan veya doğa ile birlikte ortaya koyduğu tüm değerler bugün "Kültürel Miras" olarak adlandırılmaktadır. Bu değerlerin

korunması ancak değerlerinin bilincinin oluşmasıyla mümkündür. Bu, çağımızda insanlığın ortak sorumluluğu olduğu için bireylerin dikkatine sunulması gereken bir konudur. Bugüne kadar Avrupa’da yüzyıllardır bu konuda çalışmalar yapılmaktadır (Tunçer, 2014a). Bu bağlamda bu tez, bu dersi alan öğrenciler arasında kültürel mirasın oluşumuna yönelik ölçütlerin belirlenmesi açısından ayrı bir önem taşımaktadır. Resim Bölümü lisans programlarının Türkiye’de okutulması sonucunda müfredatta yer alan müze eğitimi derslerinin içeriği genellikle müzecilik tarihi, müze türleri, amaçları, işlevleri, müzeler ve sanat, müzeler ve müzeler gibi konulardan oluşmaktadır. kültür, , müze ve toplum. Bu programlarda kültürel miras bilincine yönelik bir dersin yer almadığı görülmektedir. MED okuyan öğrencilerin kültürel miras bilincinin gelişmesine ne ölçüde katkı sağladığının belirlenmesinin yanı sıra ders içeriklerinin geliştirilmesine yönelik yeni fikirler de elde edilecektir. Ayrıca bu durumun MED öğretmenlerini ders içeriklerini bu yönde yeniden gözden geçirmeye zorlayacağı düşünülmektedir. MED çerçevesinde gerçekleştirilecek sanatsal araştırma ve müze rehberi çalışması, öğrencilerin kültürel miras bilincini belirlemede yardımcı olacaktır. Aynı zamanda öğrencilerin ders kapsamında müzeleri ziyaret etmeleri de öğrencilerin kültürel değerleri doğrudan görmeleri nedeniyle kültürel miras bilincinin tanımlanmasına katkı sağlayan bir diğer unsurdur. Çalışmanın bir diğer katkısı da MED’in kazanımları dışında bir gelişmeye neden olup olmadığının tespit edilmesidir. Araştırmanın amaçlarından biri, MED’in öğrenciler üzerindeki etkisini ve öğrencilerin bilişsel ve duygusal öğrenmelerine katkısını belirlemektir. Günümüzde kültürel miras kavramı mimarlıktan hukuka, arkeolojiden eğitime kadar pek çok alanda incelenmektedir. Ancak bu çalışmaların çoğu yapı özellikleri, yasal düzenlemeler, konum, tarihçe ve maliyet konularını ele almıştır. Ancak sanat eğitimi alan resim bölümü öğrencilerinde müze eğitimi sürecinde kültürel miras fikrinin oluşmasına yönelik çalışmalara rastlanmamıştır. Dolayısıyla bu çalışmanın bu boşluğu doldurması beklenmektedir.

Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesini “Ortaokul öğrencilerinde müze ile eğitim yoluyla kültürel miras bilinci oluşturulur mu?” sorusu oluşturmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıklarını;

- Ortaokul Öğrencileri
- Müze
- Kültürel Miras

Oluşturmaktadır.

Tanımlar

Kültür: Latince’de önemsemek, yetiştirmek, dikmek, biçmek, bakımını yapmak anlamına gelen kültür, hem toplumsal hem de zihinsel, kişisel duyarlılık ve estetik bakış açısından bir olgunlaşmadır. Zihinsel, duygusal ve düşünsel yeteneklerin gelişmesi olarak da algılanan ve nesnel olarak ortak düşünme biçimlerini geliştiren kültür, gelenek ve göreneklerle birlikte farklı zamanlarda da olsa farklı alanlarda kendini gösteren eserler bütünüdür (Bolay, 1996).

Kültür varlığı: Din, bilim, kültür ve güzel sanatlarla ilgili tarih öncesi ve tarihi dönemlere ait kültürel varlıklar varlıktır (KVTC Madde 3).

Kültürel miras: Geniş bir alanı ifade ettiği için kültürel değerleri içinde barındıran kültürel miras, medeniyetlerin düşüncelerini, yaşam tarzlarını, fikri ve manevi kazanımlarını temsil eden nesne ve gelenekleri ifade eder (Göğebakan, 2015).

Kültürel miras bilinci: Bir neslin bir sonraki nesle bıraktığı maddi ve manevi üstün ve ayrıcalıklı unsurlar hakkında farkındalık ve bilme yeteneği (Göğebakan, 2015).

Müze: ICOM'un yaptığı ve geniş kitleler tarafından kabul gören tanımında, bugüne kadar yapılan pek çok müze tanımına kıyasla; Müze, topluma ve toplumsal gelişime hizmet eden, halka açık ve yaşadığı çevreye tanıklık eden, nesnelere araştıran, toplayan, koruyan, elde edilen bilgileri paylaşan ve bu verileri sergileyen, eğitime hizmet etmek, estetik bir beğeni kazandırmak amacıyla müzedir. toplumdan bağımsız, kâr ve süreklilik düşüncesinden bağımsız bir kurum olarak iddia edilmiştir. Müze aynı zamanda geçmişten günümüze tüm insan toplumlarını kültür, güç ve statü açısından tanımlayan, inceleyen, sergileyen ve ideolojik olarak etkin olan bir kurumdur (Karadeniz, 2018).

Müze eğitimi: Zaman ve mekân ötesi toplumları anlama, kültürel değerleri ve kadim eserleri anlama, koruma ve muhafaza etme, farklı toplum ve kültürlerle çok yönlü bir bakış açısıyla yaklaşma, geçmiş ile bugünü anlamlı bir şekilde ilişkilendirme ve böylece sürekliliğini sağlama girişimidir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kültürel Miras Bilinci

Kültür

İnsanlar ve toplumlar arasındaki benzerlikler, nasıl ve neden değiştikleri vs. gibi sorular tarihin ve sosyal beşeri bilimlerin insana dair en zor sorularındandır. Filozoflar ve düşünürler geçen yüzyılın ortalarına kadar bu sorunlarla uğraşmışlar; “Tanrı onları bu şekilde yarattı - teolojik açıklama; Irkları veya renkleri farklıdır - ırkın tanımı; Akılları veya ruhları farklıdır - psikolojik açıklama; Tarihleri ve gelenekleri farklıdır - tarihsel veya etnolojik açıklama; Yaşadıkları doğal çevre farklıdır - coğrafi açıklama; Ekonomileri farklıdır - ekonomik açıklama; Aile, din ve eğitim sistemleri farklıdır - sosyolojik açıklama; Yönetim ve hukuk sistemleri farklı - siyasi bir açıklama” bu şekilde cevaplar arıyorduk. İnsanlar ve toplumlar veya onlar gibi başkaları hakkındaki sorulara verilen yukarıdaki cevaplar, soruna nedensel veya evrensel bir açıklama getirmede, ancak yeni ve başka sorular ortaya çıkardı.

Aynı “Adem ve Havva”dan geliyorlarsa, insanlar ve toplumlar neden ve nasıl farklılaştı? Eğer farklı bir türden iseler, Allah onları neden farklı yarattı? Konum, bölge, iklim gibi coğrafi değişkenlere göre farklılaşacak olursa aynı iklim kuşağında yaşayan komşu topluluklar birbirinden farklılık gösterir mi? Farklılığın nedeni genetik ise, aynı ırktan toplumlar arasındaki farklılıklar nasıl açıklanabilir? Antropoloji bilimi, bu zor soruları “kültür” kavramı yardımıyla yanıtlamaya çalışmıştır. Antropoloji bilimine göre; “İnsanlar benzer çünkü kültürleri benzer; İnsanlar kültürleri farklı olduğu için birbirine benzemez; İnsanlar değişir çünkü kültürleri değişir” (Güvenç, 2016).

Kültür kavramı Latince ekmek, bakım, özen göstermek anlamlarına karşılık gelmektedir (Güvenç, 2016). Bu, insanın maddi ve manevi tüm yaşam unsurlarında sosyal ve entelektüel durumunun olgunluğudur. Bu tanımında insanı merkeze alan bir kültür, açmak ve sıralamak demektir. Kültür, beden, ruh, akıl ve zeka yeteneklerinin yanı sıra nesnel olarak paylaşılan düşünme ve duyma biçimlerini geliştirmeye yönelik çabalar; Bütün örf ve adetler, çeşitli alanlarda bulunan kurumlar ve eserler bütünüdür (Bolay, 1996). Kültür aynı zamanda bir varoluş halidir. Bu, toplumun, örgün veya yaygın bir eğitim almış, eğitimle değerlendirme ve eleştirme yeteneğini geliştirmiş bir kişi edinme durumu olarak, toplumun kendi iç kanunlarına göre oluşması ve gelişmesidir (Akarsu, 2016).

İnsanları motive eden ve kullanan düşünceye göre en sıradan kelimelerin bile temelde ve zorunlu olarak değiştirilmesi beşeri bilimlerde çok yaygındır (Braudel, 1996). A kişinin B kişisine özel olarak verdiği bin dolarlık banknot, sosyal ve kültürel olarak farklı tanımlanır. Bu durumda; “borç ödeme”, “hayır bağışı”, “rüşvet”, “yatırım”, kinaye, tahrik vb. olarak algılanabilir. , fiziksel ve biyolojik. Bu açıdan bakıldığında, krallar, papalar, generaller, bilim adamları, işçiler, köylüler, tüccarlar, mahkumlar, suçlular, kahramanlar, azizler ve sanatçılar vb. gibi insanları dünyevi dünyaya yerleştiren hiçbir insan organizması yoktur. sosyal ve kültürel açıdan değerli olan tüm bu sıfat ve tanımlar, sosyal ve kültürel dünya tarafından biyolojik organizma üzerinden ya da sadece somut nesnelere ve biyolojik organizmalar olarak değil, daha çok “düşünen insan ilişkileri”, “maddi olmayanın aktarıcıları, yaratıcıları ve failleri” olarak tanımlanmaktadır. “ anlamlar, değerler ve kurallar. Dolayısıyla, zihinde ortaya konan anlamların ve fiziksel veya biyolojik özelliklerinin “somutlaşması” veya “nesnelleşmesi” olan herhangi bir olgu, tanımı gereği, kişinin konumunu belirleyen sosyokültürel bir olgudur. toplumdaki birey. İnsanların maddi yapıya yüklediği anlam, sosyal ve kültürel yapının bir yansıması olup, özellikle tarihsel süreç içerisinde şekillenmekte ve kendi normlarına göre şekillenmektedir (Göğebakan, 2015).

Kültür, bir milletin mensubu olarak insanların edindiği sanat, gelenek ve görenekler açısından değerlendirilecek her türlü beceri, yetenek ve alışkanlıkların toplamı olarak tanımlanabilir (Güvenç, 2016). Bu açıdan bakıldığında insan nasıl iştir, düşünür, yapar, hareket eder, ister; ya da insan kendine nasıl bakar, özünü nasıl görür; Değerlerini, ideallerini, inançlarını ve arzularını nasıl organize ettiği ve şekillendirdiği, içinde yaşadığı kültürün bir göstergesidir. Bir insanın kültürü, nasıl bir yaşam tarzı, nasıl bir davranış ya da nasıl bir varoluş planı yaptığıdır (Uygur, 2003). İnsanoğlunun yarattığı teknoloji, hukuk, iktisat, estetik, devlet, bilim ve yöntem gibi alanlar da kültür alanına girer. Bu durum kültürü manevi ve manevi varoluştan ayrı bir disiplin olarak oluşturmaktadır. Bireycilik disiplininin manevi varlıktaki hakimiyetine rağmen, bu ilke manevi varlıkta ortadan kalkar. Daha geniş anlamda açıklandığında, sıradan bir tinsel varlık, ruhsal bir varlıktan öncelikle bireyüstü doğasıyla ayrılır (Tunalı, 1984).

Bakım ve onarım terimleriyle birleştirilen kültür kavramı, hem maddi hem de maddi olmayana özen göstermenin, örneğin doğadaki tarlaya, insandaki ruha özen göstermenin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Daha geniş anlamda imalat, farklılaşmanın yanı sıra bütünleşme, biçimlendirme, geliştirme, biçimlendirme, delme, şekillendirme ve süsleme, mükemmelleştirme, geliştirme, derinleştirme anlamına gelmektedir (Kaplan, 2019). İnsanın var olan şeyler hakkında edindiği bilgiler ve bu bilgilere dayanarak oluşturduğu eylem ve davranışlar bu değişimlerin belirleyicisidir.

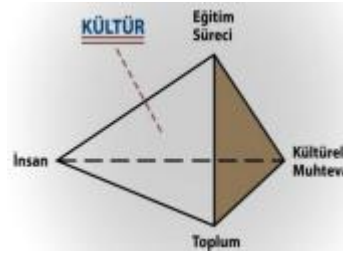
Kural olarak, kültür ve yansıttığı nesnelere birbirinden farklı olması durumunda karışıklık meydana gelir ve bu karışıklık, kültür ve yansıttığı nesnelere birbirinin yerine algılanmasına yol açar. İnsanlar kültürel değeri, kültürel değer olarak tanımlanan nesnenin eserlerinden ve davranışlarından anlarlar. Bu doğrultuda eserler ve davranışlar kültür unsurlarının taşıyıcıları olarak kabul edilir ve kültür olarak adlandırılmaz. Çünkü bu eserleri meydana getiren kişiler, yapıldıkları dönemdeki toplumun kültürünü yansıtmakla birlikte, o toplumun kültürel yapısından izler taşımasıyla diğer kültürlerden ayrılan kendi özgün kültürlerini de yaratmaktadırlar. Bir milletin milli ruhla bütünleşerek gelişmesi ve toplumu diğer toplumlardan ayırıştırması ancak bu eşsiz kültürel değerlerde saklıdır (Öner, 1995). Aynı fenomen, farklı topluluklarda farklı şekillerde kendini gösterir. Bu fenomenleri topluluklar arasında ayıran şey, onların özel kültürüdür. Uluslar özünde aynı dili, dini ve teknolojiyi paylaşmakla birlikte birbirlerinden tamamen farklıdırlar (Güvenç, 2005). Örneğin, birçok insan bu dini benimsemesine rağmen, her insanın yaşam tarzı birbirinden farklıdır (Güngör, 1997).

Kültürler, nesnelere yorumlanması ve anlaşılması, var olan toplumlar tarafından nasıl algılandıkları ile ilgilidir. Birbirinden tamamen uzak değerlere sahip olan ve söz konusu toplumu yansıtan ve izlerini taşıyan değerlere sahip olan toplumlar, diğer toplumlar için son derece sıradan ve basit olarak algılanabilmektedir. Bir toplum tarafından beğenilen, benimsenen ve o toplumun çehresine ya da kimliğine dönüşen bazı özellikler diğer toplumlar için bir anlam ifade edemeyebilir. Bu özellikler bir müzik aleti, bir beste, dini bir tören veya bazı kültürel davranış ve ritüeller olabilir. Örneğin, herhangi bir doğu kültürüyle temas etmemiş bir kişiye, insanların günlük hayatta birbirleriyle olan yakın ilişkileri son derece gereksiz ve anlaşılmaz gelebilir. Aksine, Batı

kültürünü tanımayan biri, davranışlarını bir bakışta anlayamayabilir (Tunalı, 1989). Bu açıdan bakıldığında kültürel etkileşimler farklı nedenlerle ortaya çıksa ve bir kültür diğer toplumların kültürlerinden izler taşısa da toplumlar arasında derin kültürel farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bu farklılıklardan yola çıkarak siyasi, ekonomik ve teknolojik unsurlar devreye girmektedir. Bu unsurlar her toplumda vardır ve farklı bileşenlerle birleşerek farklı kültürleri oluştururlar (Erkan ve Erkan, 1998).

Kültür kavramını din açısından tanımlamaya çalışan Eliot, kültürü herhangi bir toplumun dininin vücut bulmuş hali olarak tanımlar. Eliot, bir toplum geliştikçe, o toplum tarafından kabul edilen dini işlevlerin-yetilerin yanı sıra çeşitli kültürel kurumlarda da kendini göstereceğini belirtmiştir. Kültür ve din kavramları ayrıntılı olarak açıklanması gereken çok önemli bir konudur. Aynı şeyin farklı yönleri olarak kültür ve dinin çok yanlış bir tanımı fark edilmiştir. Kavramların birlikte kullanılmasından doğan anlamın, ayrı ayrı temsil ettiği anlamdan çok daha güçlü olduğuna inanılır. Dini kültür üzerinde, kültürü de din üzerinde etkileyerek toplumsal yapının oluşmasını sağlarlar (Eliot, 1987). Örneğin Türkler sadece Araplardan değil, Hıristiyan kavimlerin kültürlerinden de faydalanmışlardır. Mimari inşaatta klasik Türk mimarisinin kaynağı olan Ayasofya'nın maketi olmasaydı Süleymaniye ve Sultan Ahmet olmazdı (Kaplan, 2005). Türk kültürü denilince mimari eserler, müzik eserleri, halk oyunları, gelenek ve görenekler, fikir ve edebî eserler akla gelmektedir. Aslında bunlar Türk kültürünü gösteren ve tanıtan unsurlardır. Ancak burada onları oluşturan unsurların nereden geldiği sorusunu da ele almak gerekir (Öner, 1995).

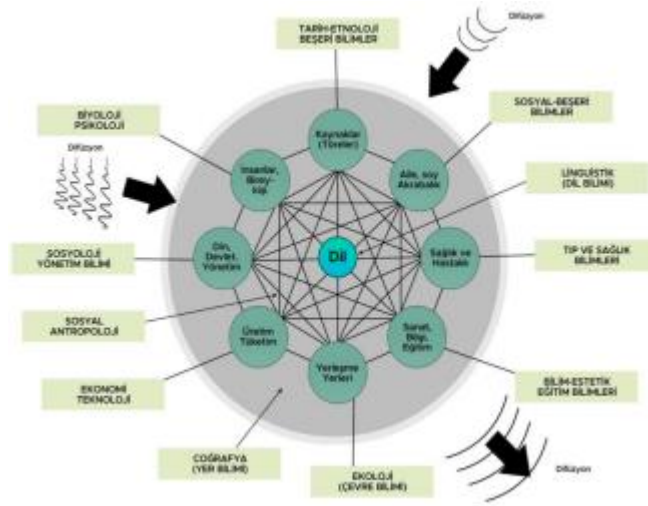
Kültür, belirli bir toplumun mensubu olan insanların süreçte yaşadıkları ve geçmişten getirdikleri bilgi, gelenek-görenek, bilgi ve benzeri beceri ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütündür. İşlevsel bir bakış açısıyla kültür kavramı, toplum, eğitim süreci, insan, kültürel içerik ve kültürel olgu gibi temel değişkenler ile bunlar arasındaki karmaşıklık ve ilişkilerden oluşmaktadır (Güvenç, 2016).

Şekil 1. Kültür Piramidi (Güvenç, 2016)

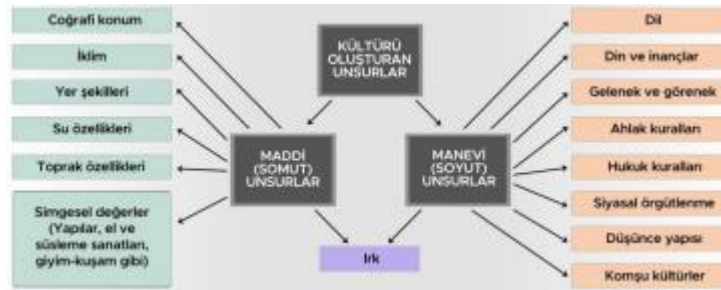
Toplumun bir üyesi olarak insanlar, toplumun sağladığı çeşitli “eğitim” olanakları aracılığıyla kültürel değerlerini öğrenirler. Kültür ile kültürel içerik arasında önemli bir ilişki ve aynı zamanda farklılık vardır. İnsanlar içinde yetiştikleri toplumun kültüründen beslenirler ve kültürleşme yoluyla farklılaşırlar (Güvenç, 2016).

Bir kültür sisteminin gerçek anlamda devamlılığının en önemli unsurlarından biri “dil”dir. Kişilerarası ilişkiler gibi, sosyal ve kurumlar arası ilişkiler de dil aracılığıyla sürdürülür. Toplumda kavram ve madde olarak var olan her şey dilde de mevcuttur. Kültürel ve tarihi miras gelecek nesillere ancak dil aracılığıyla aktarılabilir. Dil bir sözlük, bir ansiklopedi ya da kültürel içeriğin hazinesidir. Kültürel sistem, en ilkelinden en gelişmişine kadar pek çok öğeden oluşur. Kültür, çevresiyle sıkı ve yoğun bir ilişki içindedir. Böylece kültür kavramının, kültürü oluşturan değişkenlerin ve kurumların her birinin başı başına bir disiplin olan meslek ve bilimlerin konusunu oluşturduğu görülmektedir (Güvenç, 2016).

Şekil 2. Kültür Kavramı: Ana Ögeler ve Kültür Haritası (Güvenç, 2016)

Kültürü oluşturan unsurlar maddi ve manevi olmak üzere iki ana gruba ayrılır. Bu iki ana unsurun kendilerine bağlı alt unsurları vardır.

Şekil 3. Kültürü Oluşturan Unsurlar

Kültürel Miras

Bir neslin kendisinden sonra gelenlere bıraktığı değerli ve manevi değere miras denir (OIE, 1996). Miras, mal, mülk, bina, servet gibi maddi boyutta olabileceği gibi, saf ahlak, dürüstlük, güven ve sadakat gibi manevi boyutta da olabilir. Bir nesilden diğerine kalan binalar, anıtlar ve şehirler, bir sonraki neslin malzemesidir; Dürüstlük, çalışkanlık ve adalet gibi değerler manevi zenginlik olarak adlandırılacaktır.

Tarihin başlangıcından günümüze kadar binlerce yıllık uygarlık tarihi boyunca insanoğlunun doğrudan veya doğa ile ortaklaşa oluşturduğu değerlere kültürel miras denir (Tuncer, 2014a). Anlam olarak kültür varlığından daha geniş bir alanı kapsayan kültürel miras, eserlerin "korunması" ve "muhafaza edilmesi" söz konusu olduğunda ortaya çıkar. Kültürel miras, hem somut hem de somut olmayan alanları kapsar. Böylece kültürel miras, toplumun düşüncelerini, yaşam tarzını, entelektüel ve manevi kazanımlarını açıklayan maddi nesnelere ve manevi geleneklerden oluşur. Bu bağlamda doğal objeler, doğal alanlar, özellikle yaşam izleri taşıyan mağaralar, özel nitelikler taşıyan ağaçlar, göller, dağlar ile dini ve kültürel ritüellerin gerçekleştirildiği yerler, antik kent kalıntıları ve bazı tarihi özellikler taşıyan yerler, kültürel miras olarak kabul edilmektedir. (Enlil, 2007. 2013). Ayrıca, taşınan nesnelere kültürel miras nesnelere olarak kabul edilir. Bunlar güzel sanatlar alanına ait heykel, resim, seramik, rölyef, gravür vb. eserlerdir. günlük yaşamda sıklıkla kullanılan aletler, giysiler, kesme ve bıçaklama araçlarının yanı sıra veya önemli kişilere ait eşyalar ve arkeolojik kazılar sırasında keşfedilen kalıntılar.

Aynı zamanda insanlığın ortaya koyduğu beceri ve teknik bilgiler de kültürel mirasın bir başka boyutunu oluşturmakta ve somut olmayan boyuta aittir. İnsan topluluklarının yaşamında önemli bir yer tutan belirli bir konuyu kapsayan bilgi ve davranış modelleri, ritüeller, dini törenler gibi maddi olmayan unsurlar da kültürel miras çerçevesinde değerlendirilmektedir. Mitolojik hikayeler, efsaneler, destanlar, şiirler, şarkılar olabilir; Bu Orta Oyun Karagöz Hasivat, Oyuncak Bebek, Medda, Mızrak, Dövüş, Evlenme, Ölüm Töreni gibi tiyatro ritüellerinde olabilir. Bunun yanı sıra Ramazan ve Kurban Bayramı Törenleri, Nevruz Bayramı, Hıdırellez, Koç Atma, Yağmur Duası, İsim Koyma, Diş Hekimliği gibi geleneksel etkinlikler de kültürel mirasın birer parçası olarak değerlendirilmektedir.

Binlerce yıllık kültürel birikime dayanan insanlık tarihi, toplumların zihnine yerleşmiş sözlü kültür unsurlarıyla birlikte varlığını sürdürmektedir. Atasözleri, fıkralar, bilmeceler, ilahiler, ağıtlar, şiirler, tekerlemeler gibi sözlü kültür unsurları toplumu şekillendiren önemli unsurlardır (Baş, 2015). Mitolojik hikâyeler, destanlar, halk hikâyeleri, halk inanışları, masallar, fıkralar, tekerlemeler, bilmeceler, atasözleri, ilahiler, maniler, ağıtlar halk edebiyatında önemli yer tutan unsurlardır. Ağıt, ölüm, savaş veya benzeri bir felaketi konu alan bir türkü olarak bilinir; ağırlıklı olarak bir yas mekânının sözlü ifadesi olarak, somut olmayan bir miras olarak geleneksel yapı içinde varlığını sürdürmektedir. Kültürümüzde bazı düğün türküleri, “gelinin ağlaması” denen bir tür felaketle ilişkilendirilmese de ağıt olarak kabul edilir. Bunun yanı sıra toplumların insanlık tarihindeki büyük hastalık, afet ve benzeri olaylara karşı çare arayışları sonucunda elde ettikleri tecrübe, tecrübe ve bilgiler de kültürel miras çerçevesinde değerlendirilmektedir. Örneğin geleneksel tedavilerimizden olan ve halk arasında kullanılmaya devam eden konserveleme, şişe çekme, tuz çevirme, kurşun dökme vb. gibi uygulamalar verilebilir (Sever, 2004). Bu bağlamda bitkiler, geleneksel tıbbın taşıyıcısı ve ilaçlar için tek ham madde kaynağı konumundaydı. Kimyanın gelişmesiyle birlikte halk hekimliğinde veya geleneksel tıpta ilaç olarak kullanılan bitkiler üzerinde bazı çalışmalar yapılmış ve elde edilen bazı maddeler doğrudan tıbbi amaçlarla kullanılmaya başlanmıştır (Sezik, 2003).

Kültür varlıklarını da kapsayan miras kavramı, ilk olarak 1972 yılında UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Kültür ve Bilim Kurumu) Dünya Kültürel ve Doğal Mirasını Koruma Sözleşmesi’ne dahil edilmiştir. Bu içerikte; objeler, anıtlar ve mimari yapılar kültürel mirasın bir parçası olarak değerlendirilmiştir. tarihi, sanatsal veya bilimsel önemleri nedeniyle evrensel değere sahip mimari eserler, anıtsal heykeller, tablolar ile arkeolojik objeler veya eserler, yaşam izleri taşıyan mağaralar; tarihi durumları, mimari, sanatsal veya bilimsel nitelikleri veya buldukları konumla bağlantılı olarak önem kazanan mimari yapılar; Son olarak, insandan veya insan ve doğanın birleşiminden oluşan yapılar kültürel miras olarak kabul edilmiştir. 1978 ve 1983 sözleşmelerinde, 76 ülkenin dünya mirası “sitelerinin” topraklarının belirlenmesine, korunmasına ve muhafaza edilmesine karar verildi. Bu anlaşmada, topraklarındaki kültürel miras alanlarını korumakta zorluk yaşayan yoksul ülkelere yardımcı olmak için ek bir fon oluşturulmuştur. Zamanla sözleşmenin kapsamı da genişlemiş, sözleşmeye dahil edilen eser sayısı artmıştır (Private, 1998).

Somut Olmayan Kültürel Miras

Somut kültürel miras unsurlarına göre önemi geç anlaşılan somut olmayan kültürel miras, UNESCO Genel Kurulu’nda yapılan toplantı sonucunda “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi”nin imzalanmasıyla resmi statü kazandı. 155 devlet tarafından imzalanan sözleşme, somut olmayan kültürel mirasın korunması için uluslararası platformda gerekli olan ilk yasal, idari ve mali çerçeve oldu. Bu sözleşmenin amacı; Tüm dünyada korunan folklor, bilgi ve sanatsal ifade oluşturmak için kullanılacak uluslararası bir çerçevenin oluşturulmasıdır (Ekici, 2004). UNESCO, somut olmayan kültürel miras, somut kültürel miras ve doğal miras arasındaki ilişkiyi, özellikle somut olmayan kültürel miras, doğal miras ve somut miras arasındaki ilişkiyi dikkate alarak, özellikle somut olmayan kültürel mirasa zarar verme fırsatları olduğunu kabul ederek dikkate almıştır. Aynı zamanda Somut Olmayan Kültürel Mirasın UNESCO Sözleşmesine uygun olarak korunması konusunda dünya çapında yaygın olan kaygı göz önüne alındığında, somut olmayan kültürel mirası oluşturan küçük gruplar, yerel halklar veya kişiler, sahip oldukları bu mirasın korunması ve geliştirilmesi için önemli

sorumluluklar üstlenmektedirler. üretilen ve böyle bir sözleşmenin insan yaratıcılığını besleyen, UNESCO sözleşmesi metninde “somut olmayan kültürel miras” kavramının ifadesini imzalamak için mantıklı bir temel oluşturduğunu; “Geleneksel, halk ya da halk kültürünün her türlü biçimini, diğer bir ifadeyle belli bir toplumda gelenek yoluyla ortaya çıkmış kolektif eserleri kapsayan bir terimdir. Bu bir mirastır; Sözlü gelenekleri, adetleri, dilleri, müziği, dansları, ritüelleri, törenleri ve festivalleri içerir. Bu gelenekler ya kültürel ifadeler yoluyla ya da çeşitli kültürel etkinlikleri bir araya getiren kültürel mekanlar aracılığıyla kendini gösterir. Somut olmayan kültürel mirasa dikkat, geleneksel ve popüler kültürün bir yaşam tarzı olduğunu vurgulayarak, iç içe geçmiş ilişkileri ve paylaşılan bilgi sistemlerini vurgulayarak sosyal bağlama odaklanmalıdır.” (Ekiçi, 2004).

Bu antlaşma çerçevesinde somut olmayan miras kavramı beş başlık altında toplanmıştır.

- Dilin somut olmayan kültürel mirası aktarma aracı olarak kullanıldığı sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler. Konu Türkçe anlatım türleri ile sınırlandırılıp örnek olarak verilirse; mitler, efsaneler, destanlar, masallar, hikâyeler, türküler, ninniler, ağıtlar vb. sayılabilir.
- Sahne sanatları, fasıllar, karagez-hacivat, meddah, oyun ortası, köy tiyatrosu temsilleri vb. ile ilgili yazıda örneğin tiyatro örnekleri, halk müziği ve halk oyunları temsilleri vb. sayılabilir.
- Ritüel, bayram gibi sosyal uygulamalar toplum tarafından uzun süredir kabul görmektedir. Doğum, sünnet, askerlik, evlilik, ölüm vb. düğünler, bayramlar, bayramlar, yıldönümleri ve her türlü geleneksel toplantılar gibi geçiş dönemi örf ve adetleri ile bunlardan doğan gelenek ve görenekler. sayılabilir.
- Halkın geleneksel kültürel yapısı içerisinde şekillenen ve evren, tabiat ve folklor ile ilişkilendirilen uygulamalardan halk hekimliği, halk veteriner hekimliği, halk metrolojisi vb. bu tür unsurlar.
- Kalaycılık, bakırcılık, demircilik, semercilik, kapitonecilik, sepetçilik vb. usta-çırak ilişkisi ile öğretilen zanaat geleneklerine dayanmaktadır. örnekler verilebilir (Oğuz, 2004).

Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nin amaçları, antlaşmanın 1. maddesinde açıkça belirtilmiştir. Bu maddede belirtilen amaçlar şunlardır: “somut olmayan kültürel mirasın korunması; ilgili toplulukların, grupların ve bireylerin somut olmayan kültürel mirasına saygı duymak; Somut olmayan kültürel mirasın önemi konusunda yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde farkındalığı ve karşılıklı tanımayı artırmak; uluslararası işbirliği ve işbirliği” (Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi, 2003).

Somut olmayan kültürel miras, söz konusu sözleşmenin 2. maddesinde tanımlanmıştır. Bu tanıma göre somut olmayan kültürel miras, “toplulukların, grupların ve bazı durumlarda bireylerin kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları araçlar ve gerçekler, uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgi, beceriler ve benzeri şeyler için kültürel alanlar” olarak tanımlanmaktadır. “ Ayrıca aynı maddede “Nesilden nesile aktarılan bu somut olmayan kültürel miras, insan toplulukları ve gruplarının çevreleriyle, doğayla ve tarihleriyle etkileşimlerine bağlı olarak sürekli olarak yeniden üretilmekte ve bu onlara bir anlam kazandırmaktadır. kimlik ve süreklilik; böylece kültürel çeşitliliğe ve insan yaratıcılığına saygıyı teşvik eder” ve somut olmayan kültürel mirasın işlevi açıklanmaya çalışılmıştır.

Somut olmayan kültürel miras anlaşmasıyla somut kültürel ürünlerin bir benzeri olarak kullanılan Fransızca'daki “maddi” veya “maddi” kavramlarının eleştirisi olarak, İngilizce'de “intangible” ve Fransızca'da “intangible” kavramları ele alınmıştır. kullanılmış. malzeme olmadan kültür varlıklarını korumaktır (Oğuz, 2013). Somut olmayan kültürel mirası ifade etmek için karşılık gelen kelimeler bulunmuş ve bunun için “folklor” kelimesi kullanılmıştır. Bununla birlikte, yaşayan insan hazineleri gibi kişisel yaratıcılığı ifade

etmediği için bu terim geçerliliğini yitirmiştir. Daha sonra “geleneksel kültür” kavramı olarak ifade edilmeye başlanmıştır (Rusalich, 2009).

Somut olmayan kültürel miras, UNESCO’nun çalışma dilleri olan İngilizce ve Fransızca’da eşanlamli olan “somut olmayan kültürel miras” veya “Patrimoine kültürel soyut” kavramlarına karşılık gelir. Ancak kavram Türkçeye çevrilirken “somut olmayan kültürel miras, somut olmayan kültürel miras, somut olmayan kültürel miras ve somut olmayan kültürel miras” kavramlarından “somut olmayan kültürel miras” kavramı uygun görülmüş ve kabul edilmiştir (Oğuz, 2013).

Kültür Varlıkları

Bir kavram ve kapsam olarak “kültür varlığı”nı açıklamadan önce, kültür ve varlık kavramlarını tanımlamanın kültürel değerlerin anlaşılması açısından faydalı olacağı düşünülebilir. Bu doğrultuda kültür, en yaygın tanımıyla, doğanın yarattıklarına karşılık, insanlar tarafından yaratılan her şeydir (Güvenç, 2016). Bunlar üretim ve tüketim, aile ve hukuk sistemlerinin nasıl çalıştığı gibi konulardır. Bu açıdan bakıldığında kültür tanımı, tabiatın yanı sıra toplum hayatını şekillendiren ve yönlendiren maddi ve maddi olmayan her türlü şeyi kapsamaktadır. Felsefe tarihinin önemli ve gerekli kavramlarından biri olan varlık; Kelimenin kökünden, özüne inerseniz “var olma” durumu olarak tanımlanır. Başka bir deyişle, yeryüzünde yaratılan her şey varlık kavramına karşılık gelmektedir (Güçlü ve Uzun, 2008).

Güvenç’in tanımına göre, insanoğlunun yarattığı her şey kültür olarak tanımlandığına göre, insanlık tarihi boyunca meydana gelmiş her türlü ürün de kültürel değer olarak tanımlanabilir. Bunlar insanlık tarihinde önemli dönüm noktalarına neden olan ürünler olabildiği gibi günlük hayatta sıklıkla kullanılan en yaygın eşyalar da olabilir. Aynı zamanda, özellikleri ve meydana geldikleri veya geçtiği varsayılan yerler bakımından diğerlerinden izole edilmiş önemli olaylar veya dini ve mitolojik-efsane olaylar da herhangi bir iz bulunmasa bile kültür varlığının bileşimine dahil edilir. onlara. o an (Eczacıbaşı-3., 1997).

Geçmiş uygarlıkların arkeolojik kazılarında ortaya çıkarılan, mimari, coğrafi görünüşleri ve taşıdıkları niteliklerle öne çıkan, gündelik hayatın olmazsa olmazı olan objeler bu alanda değerlendirilmektedir. Bu unsurların değeri, ait oldukları toplumların dini, kültürü, yaşam tarzı hakkında bilgi veren önemli unsurlar olmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü bu unsurlar, bir milleti millet yapan en temel temaları, örneğin toplumun eğlence tarzları, inanç ve inanç tarzları, ahlaki ölçütlerini açıklayabilmektedir (Özgüç, 2003).

Bir milletin veya toplumun ortaya çıkmasından önce yaşamış toplulukların bulduğu ve nesilden nesile aktarılmaya devam eden ve mevcut topluma miras kalan maddi değerler, kültür varlığı olarak tanımlanmaktadır. Bu boyutta kültürel değerler geçmişin habercisidir. İnsanlık tarihi açısından bu kadar önemli olan kültürel değerlerin tespiti ve tanımlanması ciddiye alınması gereken son derece önemli bir konudur (Merryman, 1986). Bu nedenle niteliği hem nesne hem de süre açısından tanımlanmaya çalışılan nesnelere, tür ve zamansal boyutlarıyla tanımlanır. Bu tanımlar ülkeler kendi çıkarlarını gözettileri için evrensel bir kriter tanımlama sorunu ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu durumda ülkelerin varoluş durumlarını koruma yöntemi olarak evrensel bir tanımlama ve gruplandırma yapılmıştır.

Kültürel değerler aşağıdaki gibi gruplandırılarak tanımlanabilir:

- Binalar veya yapı kalıntıları: büyük konaklar, sanatçı lojmanları, saraylar, konaklar, kiliseler, kışlalar, camiler, kaleler, atölyeler, fabrikalar vb. yapılar. Bu yapılar bireysel olabileceği gibi grup halinde de olabilir.
- Tarihi olayların geçtiği yerler: Savaşların, dini, siyasi veya mitolojik olayların geçtiği yerler, geriye hiçbir şey kalmasa bile (örneğin savaş alanları) tarihsel olarak önemlidir.

- Arkeolojik Sit Alanları: Bina biçimini almayan, insanlar tarafından yaratılan anıtlar veya diğer yapılar (örneğin gömüler, eski tarla sistemleri, sütunlar, tahkimatlar, demiryolları, madenler, vb.).
- Farklı yerlerden toplanan ve başka bir yerde - yani bir tür müzede - toplanan öğeler. Açık hava müzeleri de bu gruba girer. Örneğin, geçmişin teknolojisini yansıtan eski araç ve gereçler başka yerlerde toplanarak taşıt veya endüstri müzeleri oluşturulmaktadır (Özgüç, 2003).

Kültürel Miras Bilinci

Müzeler, buldukları toplumlarda kitlelere kültürel bilinç kazandıran önemli kurumlardır. Toplumların kültürel ve doğal mirasının korunmasında faydalı birimler olan müzeler, kültürel değerlerin yaşatıldığı toplum ve kurumlar için de “hafıza” yerleridir (Karadeniz ve Çıldır, 2014). Psikoloji ile başlayan hafıza araştırması, şimdi sosyoloji, antropoloji, tarih, edebiyat, coğrafya ve kültürel çalışmalara genişliyor. Fransız sosyolog Maurice Halbwachs’ın araştırmasına dayanarak, coğrafyacılar da dahil olmak üzere birçok bilim insanı, hafızayı grup kimliğinin, sosyal etkinliğin ve bir topluluğun birleştirici gücünün bir ifadesi olarak görüyor. İster “toplumsal hafıza, halk hafızası, tarihsel hafıza, kamusal hafıza veya kültürel hafıza” olarak kullanılsın, pek çok kişi bu moda kavramı tutarlı bir kimlik, ulusal anlatı, dünyadaki yer ile ilişkilendirir (Ö4, 2014). Hafıza, hafıza, bilinç, tarih kavramları öncelikle geçmişle ilişkilendirilir. Yaşam deneyimi, geçmiş ve tarih gibi yaklaşımlarla ilişkilendirilen psikolojik olmayan bir diğer kavram da müzedir. Kültürel mirasa yönelik tarihsel bilinç ya da anlayış ve duyarlılığın oluşmasında da müze önemli bir belirleyici yapıya sahiptir. Bir bireyin ya da toplumun geçmiş deneyimlerinin toplandığı bir yer olarak hafıza, geçmişte yaşanmış gerçek somut varlıkların imgeleri, imgeler, fikirler ve imgeler aracılığıyla çağrılarak düşünmenizi sağlayan zihinsel bir işlev olarak tanımlanmaktadır. Sunmak. Bellek veya bellek, yeniden üretim için duyuları, deneyimleri, algıları, izlenimleri ve içgörülerini saklama yeteneği; geçmişi bugüne getirme yeteneği; Burası geçmişte tanık olunanların saklanması gereken zihinsel yerdir. Bu, hem bilgi hem de kişisel özelliklerin oluşum sürecinin öznel bir bileşenidir. Her şeyden önce geçmişe ait deneyimlerin yer aldığı çevrenin yapısında yer alan, öznenin hatırladığı nesnelere, algıladığı nesnelere ve deneyimlediği şeyler hakkında bilgi sahibi olma durumudur. . Öte yandan, geçmiş bilinçli durumları şimdiki bilinçli durumlara getiren farkındalıktır. Toplumların hafızası işlevi gören müzeler, zihinsel ve bilişsel bir durumun oluşmasına katkı sağlayan maddi-kültürel değerleri barındırdıkları için tüm bölge ve zamanlarda popülerliğini kaybetmemiştir. Müzeler, geçmiş olayların dondurulup kayıt altına alındığı ambarlar gibi, geçmişin bilincinin şimdiki bilinç durumuna aktarılmasına neden olan yerler haline gelmiştir (Göğebakan, 2019).

Yaratıcılığın kaynağı olarak görülen kültürel miras, hafızası yansıtılan bir değer olarak kültürel geleneğin köklerini devam ettirir; ama aynı zamanda diğer kültürlerle de temas halinde gelişmeye devam ediyor. Bu nedenle mirasın özünü kaybetmeden hemen hemen tüm biçimleriyle korunması, insan deneyimlerinin ve özlemlerinin bir kaydı olarak geliştirilerek gelecek nesillere aktarılması, yaratıcılığın tüm çeşitleriyle teşvik edilmesi ve insanlar arasındaki gerçek iletişimin teşvik edilmesi gerekmektedir. insanlar. bitkileri (Karadeniz, 2018).

Kültürel miras bilincinin gelişmesine katkı sağlayacak unsurlar arasında, kültürel çeşitliliğin toplumlar tarafından tanınması ve saygı gösterilmesi de oldukça önemlidir. Geliştirmeye çalıştıkları kültürlerarası diyalog, sadece dinlere ve kültürlere odaklandığı için başarısız oluyor. Günümüzün çeşitliliğine ve çeşitliliğine hakim olan mevcut kriz, diyalog gerektirmektedir. Farklı kültürlerde din veya inançlar hakkında bilgi eksikliği vardır. Bu nedenle örgün ve yaygın eğitim kurumlarında dini çoğulculuk için müfredatlar hazırlanmalıdır. Çeşitli dinler ve inançlar hakkında detaylı bilgi edinebileceğiniz bu eğitimlerde “aşağılayıcı” ve “kutsal” gibi karmaşık kavramlar mutlaka örneklerle anlatılmalıdır. Kültürlerarası diyaloglarda ulusal, dini ve etnik kimlikler toplumsal ve bireysel kimliklerden daha yoğun olarak ön plana çıkmaktadır. Kültürel farklılıkların karşılıklı anlayış ve

algısının gelişmesinde sadece basmakalıp kültürel kimlikleri değil, çoklu ve dinamik kültürel kimlikleri de içerir. Kültürlerarası diyalog süreçlerinde insan hakları boyutunun vurgulanması son derece önemlidir. Tüm din ve kültürlerde ortak olan değerleri aramak yerine İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nin temel ilkelerine odaklanmak önemlidir. Çeşitliliği basitçe kabul etmek yerine hoşgörü ve karşılıklı saygı önce kabul edilmelidir (Karadeniz, 2018). İnsanlığın ortak mirası olan kültür varlıklarının korunması, günümüzde üzerinde titizlikle durulması gereken evrensel bir sorundur. Bu alanda uzun süredir aktif rol oynayan UNESCO, evrensel kültürel mirasın korunması ile ilgili olarak tehdit altındaki anıt ve sit alanlarına finansal desteğin yanı sıra uzman desteği de sağlamaktadır (Ahunbay, 2019).

Kültürel çeşitliliği kucaklamak ve kültürler arası iletişimi kolaylaştırmak için insani değerlere zarar vermeyen ortak bir dil geliştirmek gerekiyor. Bu dilin unsurları; kültürel çeşitliliğin biyolojik çeşitlilik kadar önemli olduğunu anlamak, kültürleri daha iyi anlamak için "farklı olma hakkının" varlığını kabul etmek, düşünce özgürlüğünü sadece temel bir insan hakkı olarak görmek, ama aynı zamanda insanın doğasında olan bir unsur olarak da (Karadeniz, 2018). Kültürel çeşitlilik için sanat eğitimi, her şeyden önce, estetik kültürlenme eğitimi değil, farklı kültürlere saygı eğitimidir. Bu öğrenmenin ilk aşaması kültürler arasındaki benzerlikleri vurgular. Benzerlik ve farklılıkların bir çatı altında ele alınması, konunun bahsi geçen kültürler içerisinde farklı değer ve öneme sahip olduğunu göstermekte, farklı kültürlerin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Çeşitlilik eğitimi hayat boyu devam eden bir süreç olarak okullarla sınırlı kalmamalı, sanat galerileri, arşivler ve müzeler gibi ders dışı öğrenme ve etkileşim ortamlarına da yayılmalıdır (Karadeniz, 2018).

Kültürel miras aslında bilinç durumunu ortaya koyar. Esasen bir bilinç hali; Bu, kişinin algılarına, duygularına, bilgi ve içgörülerine bağlı olarak kendini anlama, tanıma ve tanıma yeteneğidir. Her ikisi de dahil olmak üzere, bir bilgi durumu ile daha yüksek düzeyde bilinen içerik arasında ilişkiler kurma yeteneğidir. Tarih ve kültürel miras bilinci, geçmişten gelen yaşanmış bir geçmişin olduğu bilgisidir ve bir yandan bu, dünyanın geçmişi olarak tarihin nesnel bir bilgisidir. Her insan ve her toplum, ister uzun vadeli ister kısa vadeli olsun, bir tarih bilincine sahiptir. Çünkü insanlar sadece deneyimleri nedeniyle var olurlar. Bu beşeri ya da toplumsal deneyimler ne kadar yoğun ve izler ne kadar zenginse toplum o kadar uygardır. Aslında toplumun tecrübesi onu olgunlaştırır (Gögebakan, 2019).

Toplumda kültürel miras bilincinin oluşması için tarihsel verilere, maddi kültürel ürünlere ya da nesne ve sözcüklerde izleri olan kayıtlara ihtiyaç vardır. Kültürün yarattığı nesnelere olarak, aslında insan elinden çıkan tüm nesnelere "maddi kültür" denir. Kültürü oluşturan inanç; Normlardan ve değerlerden kaynaklandıklarından, bu nesnelere insanların yaşamlarındaki düşünce ve olayları temsil eder. Bir toplumun yaşamını, amaçlarını ve değerlerini anlamak için o toplumun tarihindeki nesnelere görmek gerekir. Ancak bu görme eyleminin mümkün olduğu kadar çok farklı açıdan gerçekleşmesi çok önemlidir. Çünkü bu zengin bakış açıları, sıra dışı değerler tanımlamanıza imkan veriyor. Geçmişten gelen nesnelere bakarak ve onlara dokunarak orada olmanın ve o dönemde yaşamının nasıl bir şey olduğunu hissedebilirsiniz. Müzelerde halkı geçmişten haberdar eden kültürel değerler olan nesnelere dokunulabilen, işitilebilen, koklanabilen, ölçülebilene, tadılabilene, somut veri olarak sayılabilecek gerçek şeylerdir ve aynı zamanda zihinde oluşan görüntü ve düşünceleri temsil eder (Gögebakan, 2019).

Müze ve Eğitim

Müze

Müze kavramının net bir tanımına geçmeden önce, müzelerin mitolojilerin etkisinde ortaya çıktığını belirtmek gerekir. Bu durum mitoloji açısından biraz açıklama gerektirmektedir. Mitolojilerin ilk ne zaman ve nerede başladığını kesin olarak belirlemek neredeyse imkansızdır. Ancak mitolojilerin insanlık tarihi açısından çok önemli bilgiler içerdiği ve içeriklerinin asla kaybolmaması gerektiği bilinmektedir. Yunanlılar, mitolojik hikayelerin ardındaki bilgilerin birbiriyle nasıl bağlantılı olduğunu açıklamak için örnekler kullandılar. Örneğin, "Ülkenizde, Helios'un oğlu Phaeton'un, babasının keyif arabasını süremediği ve onu aynı yolda süremediği

halde yeryüzündeki her şeyi yakan Phaeton'un hikayesi bir peri masalı gibi anlatılır. Ancak bu hikayede asıl olan, dünyanın etrafında dönen gök cisimlerinin bazen yörüngelerinden saparak uzun aralıklarla meydana gelen ateşle yeryüzündeki her şeyi yok etmeleridir. Burada anlatmaya çalıştıkları asıl sorun, çalışan bir makine değil, uzay nesnelere (Ateş, 2014). Mitolojik hikayelerin yüzeysel olmayan mesajlar verdiği bir gerçektir. Bu durum da mitolojik karakterlerin hikâyelerde niteliklerine uygun alanlarla ilişkilendirilmesine neden olmuştur.

Mitolojilerin müzelerle ilişkisi Antik Yunan'a kadar uzanır. Aslında Musa, Zeus'un Uranüs'ün kızı Mnemosyne ile birleşmesinden doğmuştur. İlham Perilerinin ne sayıları ne de isimleri kesin olarak bilinmemekle birlikte en güvenilir ve genel kabul gören bilgi dokuz güzel kızın olabileceğidir. Bu Musalar, tanrıların sofralarını eğlendiren melodilerin tanrıçaları olarak kabul edilirler. Şiirin perileri olarak da adlandırılan oybirliğiyle Musaların tek işi şarkı söylemektir. Dünyadaki tüm müzisyenler ve şairler Musa ve Apollon'dan ilham alıyor. Mitolojiye göre Musa'nın sevdiği insanların ağzından bal şerbeti akar. Bu dokuz peri, müzik, şiir, sanat ve edebiyat alemleriyle ilişkilendirilir ve bunlarla ilişkilidir. Görsel sanatlarla ilişkilendirilen ilham perileri, günümüzde "müze" kelimesinin merkezinde yer almaktadır (Cömert, 2015).

İngilizce'deki "müze" kelimesi, ilham perilerinin, ilham perilerinin bir yansıma yeri veya bir yansıma tapınağı anlamına gelen Yunanca "museion" kelimesinden gelir. "Romalılar" kelimesi felsefi tartışmaların yapıldığı yerleri belirtmek için kullanılmış olsa da, 15. yüzyılda Floransa'da Medici ailesinin bir üyesi olan Lorenzo'nun koleksiyonunu tanımlamak için yeniden kullanılmıştır. 17. yüzyılda "müze" kelimesi antik objeleri tanımlamak için kullanılırken, 18. yüzyılda koleksiyonları koruyan, sergileyen ve halka sunan bir kurum olarak anılmaya ve tanımlanmaya başlandı. 18. yüzyılın sonlarında müze, koleksiyonun kendisinden ziyade kültürel mirasla ilgili nesnelere toplanması ve sergilenmesi için kullanılan bir yapı olarak nitelendirilmeye başlandı.

Müze, felsefe, edebiyat ve sanat gibi alanların yanı sıra hayvan ve bitki türlerinin incelenmesiyle de uğraştığı için bahçelerle çevrili bir alan ve bir gözlemevi olarak nitelendiriliyor. Müzenin astronomi, coğrafya ve matematik alanındaki çalışmaları, İskenderiye'nin deniz ticaretine dayalı ekonomisi için hayati önem taşıyor. Aristarchus, Kopernik'ten 1600 yıl önce Dünya'nın Güneş etrafında döndüğünü burada keşfetti. Cashedon'dan gelen Herofiller burada bir tıp okulu geliştirdiler ve anatomist Erasistratus ile orada yaptıkları araştırmalar sonucunda beynin insan sinir sisteminin ve zekasının merkezi olduğunu anladılar. Filologlar, Homer'ın metinlerini analiz eder ve onları gerçek olmayan eklerden arındırır. Müze, kütüphanesi ve sanat ve doğa koleksiyonları sayesinde kendi binasında seçkin bir akademik kadro oluşturmuş ve Öklid, Ptolemy ve Arşimet gibi diğer seçkin akademisyenleri kendine çekmiştir. Bu akademi her dönem yüze yakın bilim insanı fikirlerini ve sanatını sunar ve buna uygun olarak yarışmalar, festivaller, tiyatro gösterileri ve konserler düzenlerler (Artun, 2006a).

Müze Eğitimi

Eğitim, toplumun yeniliklere ayak uydurmasını sağlayan en önemli araçlardan biridir. Bireyin yaratıcı yetenek ve yeteneklerini ortaya çıkaran eğitim, insana yapılan uzun vadeli bir yatırımdır. Bu doğrultuda eğitimin birçok tanımı yapılabilir. Bunlardan bazıları şunlardır: Gelecek neslin toplumdaki yerini almaya hazırlanırken gerekli bilgi, beceri ve anlayışı kazanmasına ve kişiliğini geliştirmesine yardımcı olmak. Önceden belirlenmiş amaçlara uygun olarak insanların davranışlarında belirli iyileştirmeler sağlamak için kullanılan bir dizi planlı eylemdir. Aynı zamanda eğitim, belirli bir konuda, bilgide veya bilimde öğrenme ve gelişme durumudur. Geçmiş bilgi ve deneyimlerin programatik olarak her nesle aktarılması olarak da tanımlanabilir. Eğitimin yaygın bir tanımı, hedeflenen programlarla sağlanan düzenli eğitimidir (Memduhoğlu, 2010). Eğitim tanımındaki bu zenginlik, eğitimin amaçlarında da kendini göstermektedir. Eğitimin en yaygın olarak kabul edilen birincil amacı, insanları arzu edilen davranışlara dönüştürmektir. J. Ethem Başaran ise eğitimin genel amacını, bireylerin çevrelerindeki değişikliklere cevap verebilecek yeni davranışlar kazanma görevi olarak ifade etmektedir (Özsoy, 2003).

Eğitimin gençleri yetiştirme süreci olarak tanımlandığı Oxford Sözlüğünde eğitimin amacı; İnsanları hayatta üstlenecekleri görev ve sorumluluklara hazırlamak için gençlerin ve hatta yetişkinlerin sistemli eğitim ve öğretiminde ifadesini bulur. Aynı zamanda gizil yeteneklerin gelişmesinde ve kişiliğin oluşmasında eğitim

önemli bir yer tutmaktadır (Eliot, 1987). Eğitimin amacı nedir? sorusuna verilen yanıtlar farklılık göstermektedir. Bu soruya kültür aktarımı, mükemmel demokrasi, liberal demokrasi, çağın ihtiyaçlarına göre nitelikli insan yetiştirme ve mutluluk şeklinde yanıt verilmiştir (Eliot, 1987).

Aynı zamanda eğitim, öğrenciye istenilen davranışı, alması için gerekli teşvikleri, uygun koşulları hazırlayarak hazırlama durumu olarak tanımlanmaktadır. Eğitim, kazanılmak istenen davranışa göre şekillenir. Her bir hedef davranış için, söz konusu amaca uygun öğrenme-öğrenme, yöntem ve teknik gibi stratejiler oluşturulur (Sönmez, 2006).

Müzelerin temel görevlerinden biri; Dünyanın dört bir yanında insanlık tarihini bizler için canlandırmak, insanın yaşadığı çevreyi tanımak ve onun nasıl geliştiğini, aile hayatını nasıl kurduğunu, sanatın, teknolojinin, kültürün ve medeniyetin nasıl geliştiğini insanlara göstermek. paralel olarak değişti. 19. yüzyılın başlarında müzelerin görevlerinden biri olan toplumu eğitmek ve bilgilendirmek, daha sonra toplumu birleştirme görevini üstlenmiştir. Müzeler her kesimden insanın bir araya gelebildiği kurumların başında gelmektedir. Bu durum müzeleri eğitim-öğretim ve toplumsal eşitlik için ideal kurumlar haline getirmiştir. 1920'lerde müzelerin eğitici rolü pek desteklenmiyordu. 1960'ların sonlarına kadar müzelerdeki sergileme yöntemleri araştırma ve geliştirme konusu haline gelmedi. Önceleri pek çok müze, ziyaretçiler tarafından nesnelere nasıl anlaşılacağına bakılmaksızın nesnelere sergilerken, müzelerin eğitici rolüne yapılan vurgu ile bu durum değişmeye başlamıştır (Buyurgan ve Buyurgan, 2007). Böylece müze eğitimi kavramı doğmuş, müze eğitiminin öğrenciler üzerindeki etkisi ve önemi üzerine çalışmalar ve uygulamalar yapılmıştır. Zamanla müzelerin eğitici rolünün doğrudan insanlarla ilgili olduğu kabul edilmiş ve bu durum okul öncesi dönemden yaşlılığa kadar olan bir süreci içermektedir. Böylece modern eğitim sisteminde öğretim yöntemleri genişlemiş, eğitimin sadece kitaplar ve okullarla sınırlı olmadığı netlik kazanmıştır. Bilişsel, duyuşsal ve psikomotor açıdan insanları eğitmek için doğru yerin müzeler olduğu genel olarak kabul edilmektedir. Örneğin Amerikan müzelerinin en temel amaçları arasında yer alan müzeler, çocukları eğitmek için tasarlanmış programlar içerisinde eğitim kurumlarıdır. Müzeler, eğitim kurumlarıyla ortaklaşa çok çeşitli eğitim fırsatları sunar. Bu eğitim faaliyetleri şu şekilde yürütülür: mobil araçlarla okullarda ve sanatoryumlarda; kamu kurumlarında konferans ve seminerler düzenleyerek; Bu, kiralama yönteminin kullanıldığı okullarda ve diğer uygulamaların kullanıldığı müzelerde farklı şekilde yapılabilmektedir (Mercin, 2011).

Müzenin eğitim serüveni 16. yüzyıla, Avrupa müzelerinin ve sanat galerilerinin oluşumuna kadar uzanmaktadır. Bu yüzyılda Rönesans Avrupa'sında ortaya çıkan "nadir dolaplar" kavramı, koleksiyonların toplandığı oda anlamına gelmektedir. Söz konusu salonlardaki teşhirler, özellikle yabancı misafirlere imparatorluğun gücünü ve büyüklüğünü göstermek için kullanılmıştır. Müzelerin öncülleri sayılan bu salonlarda jeoloji, arkeoloji, doğa tarihi, etnografya, dini eserler, tarihi eserler, sanat eserleri ve hediyelik eşyalar bulunuyordu. 17. yüzyılda koleksiyonculuk modası İngiltere'ye ulaştı ve bu anlayış hem zengin soylular hem de eğitilmiş orta sınıf arasında yayıldı. Örneğin, John Evelyn'in antika gardırobu bugün Shoreditch'teki Geoffrey Müzesi'nde görülebilir. Koleksiyonlar büyüdükçe daha geniş alanlara ihtiyaç duyuldu. 18. yüzyıla kadar "müze" terimi henüz modern anlamıyla kullanılmamıştır. Londra'daki ilk halk müzesi, John Tradescant'ın dünyayı dolaşırken topladığı "nadir nesnelere" ile kuruldu. 1628 yılında açılan müze, Tradescant's Ark adını almıştır. Tradescant öldüğünde koleksiyon, onu Oxford'a veren Elias Ashmole'a geçti. Bugün "Bilim Tarihi Müzesi" olarak anılan müze, 1679 yılında kampüste müze amaçlı yapılan ilk yapıdır. Bu tür koleksiyonların İngiltere'deki okul yönetimi tarafından iyi bir eğitim kaynağı olarak görülmesi, Ark'ın kuruluşundan hemen sonra başladı. London School'un müdürü Charles Hoole, 1660 yılında yazdığı kitabında, çocukların nesnelere eğitiminden yani günümüz "müze eğitimi"nden bahsetmiştir. Bu durum, 1979'un UNESCO tarafından Ulusal Çocuk Yılı ilan edilmesi ve ardından Çocuk ve Müze kitabının yayınlanmasıyla daha da kötüleşti. 14 ülkenin (Cezayir, Bostanwa, Belçika, Kanada, İran, Doğu Almanya, Mali, Meksika, Portekiz, Nijerya, İngiltere, Tayland, ABD) müzelerindeki çocukların eğitim ve mesleklerini anlatan söz konusu kitap da yazarlar tarafından seçilmiştir. ülkenin rahatlığı açısından da değerlendirilmiştir. Kitabın giriş bölümünde müzeler, içinde yaşadıkları toplumun kültür merkezleri olarak anlatılmaktadır. Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM), 1971'de Paris'te düzenlediği 9.

Genel Konferansı'nda müzenin güçlü bir eğitim aracı olduğunu vurguladı. Bu bağlamda 70'li yıllar müze eğitiminde önemli bir çıkış noktası olmuştur (Ö4, 2012). Amerikalı bir filozof ve eğitimci olan John Dewey, hayatı boyunca müzelere uğrayan ve müzelerin eğitici değerini anlayan bir entelektüeldi. Dewey, müzeyi eğitim teorisinde ek bir deneyim unsuru olarak görmüş ve 1896 yılında Chicago Üniversitesi'nde kurduğu "Laboratuvar Okulu"nun öğrencileri için yoğun bir müze ziyareti programı düzenlemiştir. Hine'a göre, 20. yüzyılın başlarında müze eğitimcileri ve yöneticileri Dewey'in fikirlerini uyguladılar ve ilerici eğitim hareketine dayalı bir müze eğitimi felsefesini desteklediler. Dewey'in 1899'da üniversitede verdiği bir ders olan "Okul ve Toplum", müzelerin eğitimdeki rolüne ilişkin görüşlerinin ilk sistematik sunumudur. Dewey'e göre müzeler, eğitim faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası olmalı ve eğitim amaçlı kullanılmalıdır. Yine Dewey'e göre düzenli müze ziyaretleri eğitim programlarının ön koşullarından biridir. Aslında müzeler, Dewey Laboratuvar Okulu'na yoğun bir şekilde dahil olmuştur (Monk, 2013).

Bir "müze" ve "müze pedagojisi" ihtiyacının ortaya çıkmasıyla birlikte özellikle ABD ve Almanya'da müzelerin eğitim programları nüfusa yaygın eğitim, gençlerin ve çocukların eğitim ve öğretimi şeklinde şekillenmeye başlamıştır. . Böyle bir durumda müzelerin toplumdaki her insana ulaşamadığı gözlemlenmiş, kurumlarla iş birliği yapılarak tüm insanlara daha sağlıklı bir şekilde ulaşılması için çaba gösterilmiştir. Bu çalışmalar, çocukların henüz çok küçük yaşlarda yani okul öncesi çağlarda başlayarak müzelerin bir eğitim kurumu olduğu fikrini aşılama çabası ve böylece bu küçük çocukların ileriki dönemlerde müzeleri ziyaret ederek müzelerden yararlanabilecekleri konusunda farkındalık yaratmayı amaçlamaktadır. eğitimsel amaçlar. Müze eğitimine gelince, bazı müzeler bilgisayar müzesi eğitimi vermektedir. Bu tür eğitimin ilk örnekleri Washington'daki Metropolitan Çocuk Müzesi'nde, Seattle'daki Pacific Science Center'da ve California'daki Exploratorium gibi müzelerde görülmüştür. Bu müzeler bilgisayar sınıflarına ayrılmış ve bilgisayar, fizik, matematik, müzik, sanat ve el emeğine dayalı birçok alanda özel eğitim uygulamaları sağlamıştır. Müzeler eğitim açısından değerlendirildiğinde gerekliliği ve yararlılığı farklı şekillerde ifade edilmektedir. Bu bağlamda: "Müze eğitimi; Bir yaşam boyu öğrenme süreci olarak müzelerin etkin kullanımını ve temel eğitim, çok boyutlu öğrenme ve deneysel yaşam alanlarını kapsar. Pek çok Batılı ülke çocuklar ve yetişkinler için bilim, kültür ve sanat derslerini düzenli müfredatın bir parçası olarak düzenlemektedir (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Müze eğitimi, üniversiteler de dahil olmak üzere eğitim kurumlarında derslerin pratik amaçlarla kullanılması için bir araç veya yer olarak kullanılmaktadır. Örneğin, müzelerde güzel sanatlar, sanat tarihi, estetik, felsefe, mühendislik, antropoloji, tarih vb. dersler, müzelere uygun çeşitli ve çeşitli öğretim yöntemleri ve materyalleri kullanılarak verilmektedir. Freeman, nesnelerin kolayca elde edilebildiği müzelerde ve galerilerde insanları bir öğrenme kaynağı olarak eğitmek için eserler kullanır. Ancak müzelerin de bu eğitim programlarına hazırlanması gerektiğini unutmamalıyız. Bu nedenle hem öğretmenlerin hem de müze yöneticilerinin bu konuda bilgilendirilmesi zorunludur. Nitekim ICOM tarafından daha önce yapılan toplantılarda önemli müzelerin kendi eğitim hizmetlerini oluşturabilmeleri, eğitim kurumlarıyla yakın işbirliği içinde çalışmalarını ve pedagojik prosedürlerin takip edilmesi gerektiği ifade edilmiştir (Buyurgan ve Mersin, 2005).

İlgili Araştırmalar

Taylan Çetin'in 2006 yılında yaptığı "Sanat eğitimi bölümlerinde müze eğitiminin sanat tarihi, sanat eleştirisi ve yaygın sanat atölyelerinde uygulama üzerine etkisi" adlı yüksek lisans çalışması, eğitim bölümlerinde yetişen sanat öğrencilerinin orta öğretim, sanat tarihi, sanat gibi alanlarda etkili ve sanatsal olmalarına yardımcı olmuştur. Müze eğitiminin ana akım sanat atölyelerinin pratiğine katkısının incelenmesi Edebiyat Olarak Edebiyat'tadır. Bu çalışmada sanat eğitimcilerinin uygun donanıma sahip olarak yetiştirilmesi açısından eğitim fakültelerinde yürütülen "Müze Eğitimi" dersi; Sanat tarihi, sanat eleştirisi ve sanat uygulamalarının etkisi ve rolü araştırılmıştır. Literatür taranarak, kuruluşların sonuçları değerlendirilerek ve öğrenci görüşleri alınarak hazırlanan bu çalışmada nitel araştırma yöntemiyle elde edilen sonuçlar betimsel ve içerik analizi kullanılarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak müze eğitiminin sanat tarihi, sanat eleştirisi ve sanat pratiği ile iç içe geçtiği ve böylece gelişen kişiliklerin toplumda bilinçli ve kültürel hale geldiği ortaya çıkmıştır (Çetin, 2006).

Çiğdem Utku'nun "Müze eğitiminin ilköğretim 5. sınıf sanat eğitimi öğrencilerinin tutumlarına etkisi" konulu yüksek lisans tezi ile ilköğretim 5. sınıf görsel sanatlar dersi öğrencilerinin müze eğitiminin tutumları üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. . Bu çalışmada nicel veri toplama yöntemi kullanılmış ve deneysel tasarım yöntemlerinden biri olan tekrarlı ölçüm planı uygulanmıştır. Araştırmada veriler, araştırmacının kendisi tarafından derlenen bir oran ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Hasan Ali Yücel İlköğretim Okulu ve Özel Tevfik Fikret Okulları 5. sınıf öğrencilerine sanat eğitimi içerisinde müze eğitime yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla hazırlanan Tutum Ölçeği müze eğitimi öncesi ve sonrasında uygulanmıştır (ön test). müze eğitimi (son test). Bu çalışma sonucunda Özel Tevfik Fikret Okulları tarafından hazırlanan Milli Eğitim Bakanlığı Güzel Sanatlar Programı ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanan program kapsamındaki kazanımlar ve etkinlikler açısından daha etkili sonuçlar verdiği tespit edilmiştir. müze eğitiminin kapsamı ve içeriği daha olumlu bir tutuma neden olmuştur (Utku, 2008).

Nurulla Atalay'ın "İlköğretimde Müze Eğitiminin Güzel Sanatlar Kültürüne Etkisi" başlıklı doktora tezi, ilköğretim güzel sanatlar dersinin 4. ve 5. sınıflarında müze eğitiminin güzel sanatlar kültürü oluşturmadaki etkinliğini araştırmayı amaçlamıştır. Bu çalışmada ön test ve son test kontrol gruplu desene göre yapılmıştır. araştırma grupları; İstanbul Şişli Nilüfer Hatun İlköğretim Okulu, 4'er kademedeki oluşan deney (34) ve kontrol (35) grubu ile 5'er dereceden oluşan deney (32) ve kontrol (30) gruplarından oluşmaktadır. Deney gruplarına müze eğitimi programının, kontrol gruplarına ise sınıf etkinliklerine dayalı içeriğin sunulduğu bir çalışmada, çoktan seçmeli performans testi (4. ve 5. sınıflar için ayrı ayrı) ve tutum ölçeği kullanılarak veriler toplanmıştır. derse Çalışma süresince müze eğitimi kapsamında gerçekleştirilen etkinlikler hem 4. hem de 5. sınıf öğrencilerinin performanslarını artırmıştır. Müze eğitimi alan öğrenci gruplarının başarılarındaki artış, almayanlara göre anlamlı farklılık göstermiştir. Son olarak, hem deney hem de kontrol gruplarının derse yönelik tutumlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır (Atalay, 2011).

Timuçin Akyürek'in "İlköğretimde Tarih ve Kültür Bilinci Oluşturmada Müze Eğitiminin Önemi" konulu yüksek lisans tezi. Görsel Sanatlar Dersi I Düzeyi", ilköğretim 1. ve 5. sınıf öğrencilerinin tarih ve kültür bilincine yönelik yönlerinin, öğrencilerin kavramlara ne kadar yakın olduklarını ve kavramlardan ne anladıklarını belirlemek için tarihi eser ve müze gibi konuların belirlendiğini göstermiştir. Bu kavramların tarihsel perspektif ve derinliklerini belirlemek, disiplinler arası sanat eğitiminin yürütülmesi yoluyla tarihsel ve kültürel bilinç oluşturmaktır. Elde edilecek verilerle çalışma. Bu çalışmada öğrencilerin tarih ve kültür konusundaki farkındalık eksikliklerinin tespit edilmesinin yanı sıra bu etkinliklerin neler olduğu ve resim dersinde nasıl gerçekleştiği belirlenmeye çalışılmıştır. Nicel veriler, Rubik'in Performans Değerlendirme Formu kullanılarak nitel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmanın evrenini, Adana ili Seyhan ilçesinde bulunan Cemil Nardalı İlköğretim Okulundan rastgele seçilen 15+15=30 kişilik 5/B sınıfındaki öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma sırasında ön test ve son test kullanılmıştır. Çalışmada öğrencilerin tarihi eser ve müzeleri çok sınırlı miktarda bulduklarını, müze faaliyetlerinde pasif rol aldıkları ve uygulama kısmında özgün olmadıkları tespit edilmiştir. Sonuç olarak, öğrenciler müzeler ve tarihi eserler hakkındaki bilgi ve anlayışlarını genişletmiş, tarih ve müze kültürü hakkında bilgi oluşturmak için dikkate alınması gereken konuları belirlemiştir (Akyürek, 2011).

Eda Karakuş'un "Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinin bilgi ve becerilerini müze eğitimi yoluyla geliştirmek" adlı doktora araştırmasının amacı; Bu çalışmanın amacı, multidisipliner sanat eğitimi yöntemine göre yürütülen müze eğitiminin Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinin bilgi ve becerilerinin gelişimine etkisini belirlemektir. "Müze eğitimi" dersinin öğrencilerin sanat tarihi bilgilerine, estetik algılarının gelişimine, sanat tarihi becerilerine ve sanat pratiğine etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı bu çalışma, Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim, Heykel, Seramik ve Cam Tasarımı Bölümleri 3. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda müze eğitiminin öğrencilerin bilgi ve beceri kazanmalarına katkı sağladığı, sanat tarihi bilgisine olumlu etkisi olduğu tespit edilmiştir (Karakuş, 2016).

Ufuk Atilla'nın "Sanat Dersinde Müze Eğitiminin 8. Sınıf Öğrencilerinin Sanat Değerlendirmesi Yapabilme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezi, resim dersinde müze eğitiminin öğrencilerin sanat değerlendirmesi yapma becerilerine etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır. İmam Hatip Bayrampaşa Gezici Ortaokulunda öğrenim gören deney grubundaki 30, kontrol grubundaki 30 öğrenci üzerinde müze eğitimi ve uygulamasının etkisi araştırılmaktadır. Araştırmada deneysel desen yöntemlerinden biri olan ön test-son test kontrol deseni kullanılmıştır. Çalışma sonucunda istatistiksel verilere bakıldığında deney grubundaki başarı artışının kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Uygulamalı müze eğitiminin her iki grupta da olumlu sonuçlar verdiği, deney grubundaki artışın kontrol grubuna göre daha anlamlı olduğu görülmüştür (Atilla, 2017).

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma yöntemi nitel bir yöntemdir. Creswell'e (2018b) göre nitel araştırmaya yönelik yaklaşım seçimi, araştırmanın tasarımına ve yöntemlerine, ayrıca araştırmacının kişisel deneyimine ve araştırmanın hitap edeceği kitleye bağlıdır. Nasıl ve neden sorularına cevap aranması nedeniyle çalışmanın nitel araştırma yaklaşımından yana olduğu düşünülebilir. Nitel bir araştırma yaklaşımı, gerçekliğin sosyal araçlarla yaratıldığı, dolayısıyla gözlemlenebilir basit bir gerçeğin olmadığı ve zaman, mekan ve insan olguları içinde değişebilen birden fazla gerçeklik olabileceği varsayımına dayanır. Nitel araştırma için ön koşul, araştırmaya katılımcıların bakış açısından bakabilme becerisidir. Bu bağlamda, nitel araştırma yaklaşımının, araştırmanın gerektirdiği koşullar ve deneyimler doğrultusunda, öğrencilerin TBB kültürel mirasına yönelik farkındalıklarını öğrencilerin bakış açısından keşfetmeye yönelik uygun bir araştırma yaklaşımı olduğuna karar verilmiştir. Bu çalışmada model olarak durum çalışması araştırma türlerinden biri olan nitel araştırma yöntemlerinden tek durum çalışması kullanılmıştır.

Şekil 4. Tek Durum Çalışması (Tip 1) (Akar, 2017)

Vaka çalışması, sosyoloji ve antropoloji disiplinlerinden ortaya çıkmıştır. Durum çalışmasının ilk bilimsel temelleri Bronisław Malinowski, Frederic Le Play ve Chicago Okulu üyeleri tarafından atılmıştır (Akar, 2017). Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması, özellikle eğitim araştırmalarında en sık kullanılan araştırma desenlerinden biridir. Durum çalışması, araştırma sürecinde "nasıl" ve "neden" sorularına cevap verir (Yin, 2017).

Araştırma Ortamı

Bu çalışmada ortamlar, DER'in fiziksel olarak işlendiği ve alan notlarının uzun süre saklandığı ve DER'in videoya çekildiği MED sınıfı, MED kapsamında ziyaret edilen müzeler ve sanatsal çalışmaların uygulandığı atölyelerdir. Nitel araştırmalarda; Araştırılan konu, olay ve olguların asıl mekânlarının geniş ve ayrıntılı bir betimlemesi yapılır. Buradaki amaç, bulguların benzer ortamlarda nasıl, hangi ortamda, hangi koşullarda ve nasıl faydalı olmasının beklendiğini betimlemektir (Ekiz, 2004).

Araştırmanın Katılımcıları

MED'deki Odak Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını, 2022-2023 eğitim-öğretim yılı 2. döneminde Samsun ilinde yer alan Canik Demirci Ortaokulundaki 9 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın katılımcıları amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Bunlar, derse katılımı daha yüksek ve derste daha etkin olan 3 erkek, 6 kız öğrenci olmak üzere toplam 9 öğrencidir. Bu öğrenciler yapılan gözlem sürecinde belirlenmiş ve öğrencilerden yazılı izin alınmıştır.

Katılımcı Olarak Araştırmacı

Araştırmacı Demirci Ortaokulu Müdür Yardımcısı, Sosyal Bilgiler Öğretmeni İsmail PERÇİN'dir.

Veri Toplama Süreci

Bu başlık altında ilk olarak veri toplama süreçleri, ikinci olarak da veri dökümü aşaması ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. Veri toplama süreci ile ilgili olarak öncelikle veri toplama sürecinde özellikle temel veri toplama araçlarından biri olan görüşmelerde alan notlarına yer verilmiştir. Nitel araştırma planlarından biri olan durum çalışmasında veri toplama araçları sayısal verilerden çok sözel verilerden oluşur. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları da araştırma verilerinin çözümlenmesi sürecinde yardımcı olacak bir veri seti oluşturmaktadır. Bu çalışmanın veri seti; çalışma çerçevesinde alan notları, kişisel bilgi formları, yarı yapılandırılmış görüşmeler, yapılandırılmamış gözlem, müze rehber çalışması, sanat eseri, araştırmacı günlüğü, katılımcı günlüğü ve son olarak yazışmalar yer almaktadır.

Durum Çalışması Planı

Durum çalışmasında araştırmacı, araştırma modeline karar vermeden önce durum çalışmasına hazırlıklı olmalıdır (Akar, 2017). Tüm ampirik araştırmaların açık ve kapalı bir araştırma modeli vardır. araştırma modeli; Araştırma sorularını, verileri ve bulguları mantıksal bir düzende birleştiren kurgu olarak tanımlanır. Başka bir deyişle model, araştırmacının çalışmanın başlangıç aşamasından son aşamasına geçmesine yardımcı olan bir eylem planıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bir durum çalışması tasarlariken, Yin modelinden uyarlanan sekiz maddelik sistematik bir müfredat diğer tüm ampirik araştırmalarda kullanılmaya uygundur (McMillan, 2004).

MED Kapsamında Gerçekleştirilen Müze Ziyaretleri

Samsun Panorama Müzesi

Resim 1. Panorama 1

“Panorama 1919” Müzesi iki ana bölümden oluşur: dijital ve diatomik. Diatomik bölümü Türkiye’nin en büyük yağlı boya tablosunu içermektedir. Bu tablo Mustafa Kemal Atatürk’ün Seymenler tarafından Dikmen Sırtı’nda karşılanışını simgeliyor. Bu resmin önündeki nesnelere de tamamlandı. Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Samsun Belediyesi iş birliği ile Yaşar Doğu’nun eski spor salonunda gerekli hazırlıklar yapılmış olup burası Karadeniz bölgesindeki tek kapalı panoramik müzedir. Müzenin önünde bir de hediyelik eşya dükkanı var. (<https://samsun.ktb.gov.tr/TR-216761/panorama-muzesi.html>).

Resim 2. Panorama 2

(<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/samsun/gezilecekyer/-samsun-panorama-muzesi>).

Resim 3. Panorama 3

Samsun Bandırma Müzesi

Resim 4. Bandırma 1

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda önemli rol oynayan Bandırma gemisi, 1878 yılında Glasgow'da Trocadero adıyla inşa edilmiş ve uzun yıllar Kimi adıyla yük taşımıştır. 12 Aralık 1891'de batan gemi, aynı yıl kaldırılarak onarıldı ve yeniden yüzdürüldü. O dönemde Deniz Yolları İdaresi anlamına gelen İdare-i Mahsus'a devredilen gemi, o tarihten itibaren "Panderma" adıyla Osmanlı denizlerinde yük ve yolcu taşımaya başlamıştır. 28 Ekim 1910'de İdare-i Mahsus'un adı "Osmanlı Denizcilik İdaresi" (Osmanlı Denizcilik İdaresi) iken geminin adı "Bandırma" olarak değiştirilerek posta vapuruna dönüştürülmüştür. Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve yoldaşlarını 19 Mayıs 1919'da Samsun'a teslim ettikten sonra postacılık faaliyetlerine devam etti ve 1924'te "Türk Seyir Otoritesi" hizmetinden ihraç edildi. 1925 yılında İlhami Söke'ye satılan gemi, 4 ay içinde Haliç'te aynı kişi tarafından söküldü. 7 Şubat 2005 tarihinde Bandırma vapuru kullanma ve işletme hakkını alan Samsun Büyükşehir Belediyesi tarafından geminin orijinal çizimleri kullanılarak yeniden inşa edilerek müze haline getirilmiş ve 19 Mayıs 2006 tarihinde ziyarete açılmıştır. (<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/samsun/gezilecekyer/bandirma-gemi-muzesi>).

Resim 5. Bandırma 2

Bandırma gemisi, Mustafa Kemal Paşa ve yoldaşlarını 19 Mayıs 1919'da 9'uncu Ordu Kıta Müfettişliği görevlerini yapmak üzere Samsun'a getiren ve 1919'un başında en önemli görevini tamamlayan araç olarak tarihimizde önemli bir yere sahiptir. Türk milli mücadelesi Anadolu üzerinde. Bandırma gemisi, başta Mustafa Kemal Paşa olmak üzere, milli mücadeleyi Anadolu'ya yaymak ve tüm ülkeye yaymak gibi büyük görevler üstlenen önemli subayları, üç günlük bir deniz yolculuğunun ardından İstanbul'dan Samsun'a getirmiş ve adeta bu sefere araç olmuştur.

Resim 6. Bandırma 3

Veri Analizi

Veri toplama sürecinden sonra gerçekleşen veri analizinde ilk adım, çalışma boyunca her bir veri toplama aracı tarafından toplanan verilerin doğru bir şekilde bölümlenmesidir. Veri dökümünün başında araştırmacı çalışma boyunca elle yazdığı alan notlarını herhangi bir değişiklik yapmadan dersin tarih ve saatini içeren bir metin dosyasına aktarmıştır. Saha notlarında ise çalışma boyunca kamera ile kaydedilen tüm MED görüntüleri kayıt altına alınmıştır. Son olarak katılımcılarla müze gezisi ile ilgili görüşme yapılmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Kültür Algısı

İnsanlık tarih sahnesine çıkmaya başladığından beri topluluklar halinde yaşama ihtiyacı hissetmiş ve bu ihtiyacın bir sonucu olarak toplum olma ve sorunları ortak akılla çözme arayışına girmiştir. Sağduyu yoluyla eylem, sosyalleşme göstergesinin merkezinde yer alır. Peki insanlık neden sağduyuya göre hareket etme ihtiyacı hissetti? Bunun belki de en önemli nedeni doğada karşılaştıkları beklenmedik durumlardır. Hatta herhangi bir doğal afet veya olay karşısında nasıl hareket etmesi veya nasıl tepki vermesi gerektiği konusunda yoldaşlarıyla akıl yürütme ve istişare etme ihtiyacı hissetmiş ve tek başına çözemediği olayları sayısız akıl yürütmeyle gerekçelendirmeye çalışmıştır. . Öte yandan, bu istişareler ve akıl yürütme, insanları araçlar bulmaya, kullanmaya ve icat etmeye yöneltti. Bu yaklaşım her şeyden önce insanı alet üreten ayrıcalıklı bir varlık haline getirdi. Burada belki de ilk insan kültürel etkileşimi, genel söylemle birlikte aletlerin yapılmasıyla başladı. İnsan kültürel bir varlıktır; çünkü diğer canlılar gibi o da doğada karşılaştıklarıyla yetinmemiş, doğaya müdahale etmiştir. Toplum olabilmek için yaşamını tanımlayan, biçimlendiren ve yönlendiren kurallar oluşturmuş, yaşam biçimine uygun değer yargıları oluşturmuştur. Alet yapımından yaşamı sürdürmek için yaratılan tüm değer yargılarına kadar ortaya konulan her şey insan kültürü olarak görülüyor.

İnsanın hayatında olup biten ve ona değer katan her şey eski çağlardan günümüze kadar onun kültürü olmuştur ve bu kültürü oluşturan tüm unsurlar süreklilik göstermiştir. Aslında ilkel insanların avlanmadan önce gerçekleştirdiği herhangi bir ritüel ile modern çağda insanların medya ile yaptıkları aktivite-aktivite, aynı mana ile aynı rasyonel sonuçlardan doğmuştur. İnsanların yaşamsal temel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik temel yaklaşımlar, kültürün belirleyici unsurlarındandır. Yani her insan hayatta kalmak için yemek yer; ancak bireyin yemek yeme ihtiyacı ve açlık kültürel bir nitelik kazanarak toplumsal bir yapı kazanmaktadır. Çünkü her toplum kendi kültürel yaşam tarzına uygun olarak farklı bir yemek kültürü oluşturmaktadır. Her toplumun kendine göre ortaya koyduğu kültürel yapının unsurları da yeni nesillere aktarılır. Yeni nesil, içine doğduğu toplumun kültürel dinamiklerini sahiplenmekte ve bu dinamiğe uyum sağlayarak bu dinamiğin şekillenmesine katkıda bulunmaktadır. İnsanların yaşam biçimini şekillendiren gelenek ve görenekler aynı zamanda kültürün en önemli yansıması olarak kabul edilir. Bir toplumu diğerlerinden ayıran ve özgün kılan kültürel değerlerin başında gelenek ve görenekler gelmektedir.

Gelenek ve Görenek

Bu tema; Öğrencilerin hem kendi yaşamlarından hem de çevrelerinden görüp duydukları, kültürel ve kültürel miras olarak adlandırdıkları gelenek ve uygulamaları kapsar. Gelenek ve göreneklerden öğrencilerin verdiği örneklerde cinsiyetin etkili olduğu görülmektedir. Öğrenciler yaşadıkları deneyimlerle ya da yakın çevrelerindeki yaşamlarla daha yoğun bağlar kurmuşlardır. Aynı zamanda kendi aileleri veya kendi bölgelerindeki kültürler ile birbirinden daha uzak kültürler arasındaki farklılıkların bile aynı temele dayandığını fark ettiler.

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliğin kültür olduğunu söyleyebiliriz. Her şeyden önce insan kendine bir kültür oluşturur ve oluşturduğu kültürün unsurlarına bağlı kalarak yaşamını sürdürür. Bir anlamda kendine bazı sınırlar koyar ve bu sınırlara bağlı kalarak yaşamaya devam eder. Ancak zamanı geldiğinde bu

sınırları kendi sosyal yaşam tarzına göre genişletmeye-değiştirmeye-düzenlemeye çalışır. Değişime açık olan bu kültür, yaşamın toplumsal devamlılığını sağlayan en görünür araçlardan biridir.

Daha sonra çeyiz hakkında söyledikleri, kültürün değişebileceğini, değişebileceğini ve yenilenebileceğini göstermektedir. Günümüzle kıyaslandığında aynı ritüellerin aynı sıklıkta yapılmadığı ve bu nedenle rahatsız olduğu söylenebilir. Burada T1'in olayların kültürel değerlere ya da gelenek ve göreneklere verdiği tahribata üzüldüğü düşünülebilir. Hatta MED'de hoca müzeyi şöyle tanımlıyor: “Çeyiz nedir?” sorusu tüm öğrencilerin derse katılımını sağladı ve öğrenciler çeyiz hakkında bildiklerini ve gördüklerini yorumlayarak derse katıldılar. Bu durumu öğrencilerin günlüklerinde “Geleneksel kültürde çeyiz mantığına değindik. Çeyizin gerçekten çeyiz olmadığını anlamak, hiç bu şekilde düşünmemiştim. Değerli sanat eserlerinin bir nevi korunmasıydı.” şeklinde yansıtılır. Kültürel mirası tanımlamaya devam eden Ö1 şu ifadeleri kullanmıştır.

Kültürel miras denilince akla bu gelir. Geçmişten günümüze her şeyin kültürel mirasın bir parçası olduğunu düşünüyorum. Ama bugün bu kıyafeti veya bu eşyayı aldığımda, bugünün kültürünün bir kültürel miras olup olmadığına karar vermek imkansız. Kültürel miras karar verilmesi gereken bir şey değil, miras kalan bir şeydir. O anla ilgili şeyler kültürel miras kapsamında yer almıyor.

Bu sözlerden hareketle kültürel miras alanında her türlü eşyanın olabileceği ileri sürülmektedir; ama bu tür şeylerin zamanı, maneviyatı veya bazı özel koşulları olması gerektiğini vurgulamaya çalışıyordu.

Örneğin geçmişten gelmeli, kültürel miras olabilmesi için bir geçmişi olmalı, bu dönemi ve bu bölgeyi anlatmalıdır. Sanırım o döneme ait olmalı.

Devam eden Ö1'in “tarih” derken kastettiği belki de tarihi bir olaya tanıklık etmek ya da mitolojik bir efsaneyle anılmaktır. Kuşaktan kuşağa dilden dile aktarılması gerektiği düşüncesinden yola çıkarak bunu söylediği düşünülebilir.

Başka bir şey de nereden geldiğimiz. Bunu takdir edersek, o zaman bu bizim kültürel mirasımızdır. Kendimize verdiğimiz değer bu, yani kültürel mirasa kattığımız değer kendimize olan saygımızdır nasıl söyleyebilirim. Geçmişimize duyduğumuz saygıdan kaynaklı olduğunu düşünüyorum. Bu gerçekten bir değer, çünkü geçmiş anlatıyor... Değerlendirmemizin en önemli özelliklerinden biri aslında neden o zaman geçmişten gelen, saygı duyduğunuz, sevdiğiniz, takdir ettiğimiz bir şey. .

Öğrencinin ifadesinden kültürel miras niteliğine sahip bir ürünün kültürel miras bağlamında ne kadar değerli olduğu tam olarak bilinmese de ürünün yıllar içinde korunmuş olmasının dahi değerli olduğu sonucuna varılabilir. değeri ve korunması için yeterli olabilecek bir durum olarak değerlendirilebilir.

Mesela benim dediğim geçmişte olan bir şeydi, şimdi yetmiyor. Daha önce kızlar ücra yerlere giderek çeyizlerini orada sergilerdi.

Ö2'ye kültür denilince akla ne geliyor diye sorulduğunda Ö1'e benzer şekilde “... geleneklerimiz. O zaman ben zenginliğimizi bilmem...” diyor ve ekliyor: “...geleneklerimiz, yaşam tarzımız...” Devamında verdiği cevap, kültürün yörelere göre de değişkenlik gösterebileceğidir. “...kabilelerimiz. Örneğin, farklı bir yaşam tarzımız var. Bilmiyorum geçmişten örnek vereyim, pantolon giyiyordum. Buna bir örnek verebilirim, mesela dedem, biz aşiret, bu doğru değil...”.

T2'nin pantolon giymeyi kültürle ilişkilendirmesi, onun kültüre yüklediği maddi boyutla ilgili olup, bu durum aynı bölge içinde bile farklılıklar olabileceğini göstermektedir. Aslında farklılıklarını yaşam tarzlarında ifade ederler ve kültürü gelenek ve göreneklerle ilişkilendirirler.

Nasıl yaşadığımız artık tamamen kafamın içinde. Efendim buna gerçekten mimari yapıları da ekleyebiliriz. Çünkü yakın zamanda doğuya falan seyahat ettim. Binalarımız mimari olarak bizimkinden çok farklı. Bunun kültürle de ilgili olduğunu düşünüyorum. Bence yaşam tarzı, koşullar vs. onları etkiliyor.

Öğrencinin geçmiş yaşantılarında dikkatini çeken çeşitliliğin kültürel farklılıklardan kaynaklanabileceğinin farkında olduğu, kültürün aslında her alana nüfuz ettiğini ve insanların yaşam koşullarının bunda büyük rol oynadığını ifade etmeye çalıştığı varsayılabilir. bu durumun kaynağı.

Ö3, kültür denilince akla ne geliyor diye sorulduğunda: “Belirli bir birikim. Geçmişten günümüze bir koleksiyon olduğunu düşünüyorum. Aslında geleneksel şeyler, sahip olduğumuz halılar. Kültür deyince aklıma bunlar geliyor.” Cevap verdi ve ardından kültürü gelenek ve göreneklerle ilişkilendirerek şunları ekledi:

Örneğin, gelenekler. Geçmişten gelen şeyler. Şu anda uyduğumuz kurallar. Bir de bilgiler, bilmemiz gerekenler... El öpme kültürü gibi... Elimizdekileri çöpe atıyorum...

Ö4 “Kültür deyince... Geleneklerimiz... Mesela geçmişten günümüze gelenler var... Mesela yöresel yemekler, oyunlar böyledir hocam.” Kültürü tanımlamak için yiyecek ve oyunları yanıtladı ve kullandı. Oyundan tam olarak ne kastedildiği sorulduğunda, “...oyna, halay dediğimde. Her bölge için benzersizdir.” diye cevap verdi ve kültürün maddi olmayan yönüne dikkat çekti. Ö4 de diğer bazı öğrenciler gibi yöresel yemekleri önemli kültürel taşıyıcılardan biri olarak görmüş ve maddi kültürle ilişkilendirmiştir. Bu durum yöresel yemeklerin geçmişten gelen ve kültürel durumu temsil eden bir yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Yöresel yemeklerin ritüelin bir uzantısı olduğunu bilen ve yaşadığı bölgenin dinamikleri gereği evlerinde geleneksel yemeklerle sıklıkla karşılaşan bir öğrenci, kültür kavramı ile geleneksel yemekler arasında bağ kurmuştur.

Bizden önceki insanların bize bıraktığı manevi değerleri hatırlıyorum. Kültür deyince hemen aklıma geliyor. Evde yaşama şeklimiz, yemeğimiz, yaşam tarzımız, örneğin hepsi kültürle ilgili.” Diyor ve ekliyor: “Örneğin... Bayramlarda büyüklerimizin elini öperiz... Bu kadim atalarımızdan gelen bir kültürdür. Peki, öyleyse

Temel Yaşam Faktörlerinden Çıkarım Yapma

Bu tema; Öğrencilerin yaşamlarının en temel unsurları hakkında yaptıkları kültürel değerlendirmeleri kapsar. Öğrenciler, insanın en temel ihtiyaçlarından olan yemek, konuşma, inanç gibi konulara ağırlık verdiler. Ayrıca toplumsal hayatın gerekli bir gereği olan insan ilişkilerini de aynı yoğunlukta araştırmışlardır. Bu yoğun ve derinlemesine araştırmalar, Doğu-Batı ve dini faktörlerin birbirinden farklılık göstermezken, öğrencilerin yaşam algılarının sosyo-kültürel davranışlarla şekillendiğini göstermiştir. “...ya da ne bileyim. Bize de bir şeyler oluyor. Erkekler ve kadınlar ayrı yemek yerler. Bu aynı zamanda bir gelenektir. Mesela başka ne olabilir ki şu anda başka bir şey düşünmüyoruz. Görgü, saygı, gelenekler.

Her toplumun ya da her bölgenin yaşam tarzına göre bir yemek kültürü vardır. Bunun en önemli belirleyicilerinden biri, belki de en baskın olanı, inanç sistemlerinin hayattaki davranışlarımıza müdahalesidir. Dini değerler kültürel yapıyı etkilediği için Ö2 kadın ve erkeklerin sofraya kültürünü değerlendirmiştir. Ö2 burada sadece yemek yapımına değil sofraya adabına da işaret etmiş ve bunun da kültürel değişkenliği olduğunu belirtmiştir.

Efendim, ben gidiyorum. Örneğin İtalyan yemek kültürü makarnadır. Türklerin yemek kültüründe farklı şeyler var: anne kız vb. Malatya kültürüne kendimizi kaptırırsak böyle olur. Yaşam kültürü elbette farklı, elbette din ile bağlantılı bir şey. İnsan ilişkileri, kadın erkek ilişkileri, bu bize göre farklı, onlar da farklı. Bütün bunlar kültüre karşılık gelir. davranış kültürü. Bilmiyorum, konuşma, oturma, kalkma.

Ö3, farklı ülkelerin ve farklı bölgelerin kendilerine özgü yemek kültürlerinin olduğunu gösterirken, Ö2'nin “Dinle de ilgili” sözüne benzer şekilde, bu durumun şekillenmesinde inanç sistemlerinin etkili olduğunu belirtmiştir.

Dil bile kültürel mirastır, öğretmen: konuşma dili. Özünde, geçmişten aktarıldığı için bir mirastır. Değer vermek için bir miras. Çünkü toplumları birbirinden ayıran özellikler vardır. Bunların da kültürel unsurlar olduğunu düşünüyorum. Dil kültürün bir parçasıdır. Bu yüzden ilgilenilmesi gerekiyor. Öyle olmalı, çünkü bizi biz yapan oydu.

Kültürle ilgili açıklamalarını dile getiren Ö4, "...hocam kültür iyiyi de kötüyü de anlatır. Bir din varsa, inandığı şey öğretilir. Bence onlara neyi doğru ve yanlış yapacaklarını, neleri yapmamaları gerektiğini, nasıl bir insan olmaları gerektiğini öğretiyor..." ardından kültür ve din arasında bir bağ kurmuş ve toplumsal yaşamdaki davranışların bir sentez temelinde ortaya çıktığını belirtmiştir. din ve kültür. Bunu şu örnekle doğrulamaya çalıştı:

Doğuda yaşayıp büyüdüğüm için kızlarla pek samimi değiliz. O kadar sosyal değiliz. Dışarı çıkıp bir kafede oturalım, asla çok olmazlar. Mesela batı tarafından bunlar anormal görünmüyor, orada bizim için görünüyorlar. Bunun üzerine Ö4, "Hoca biz orada öğle yemeği yedik, adını tam olarak bilmiyorum. Kuzu dolması falan yapılır, fırına konulur, tandırda olur mesela. Kültürel miras diyebilirim mesela. Kuzu, muhtemelen tandır, tabi benim henüz bilmediğim bir şey var, o da benim düşüncem.

Kültürel Mirasa Yönelik Bakış Açısı

Her toplum kendi kültürünü yarattığı gibi, o kültürün değer yargılarının bir ürünü ya da yansıması olarak kültürel mirası da oluşturur. Yaratılan bu mirasın toplum hayatında kültürel ve sanatsal bir değeri vardır. Eşsiz bir niteliğe sahip olan bu miras, gelecek nesillere aktarılacak önemli bir miras olarak kabul edilmektedir. Burada elbette şu ayrımı yapmak gerekir. Bir toplumun ortaya koyduğu her faaliyet ve faaliyete dayalı somut veya somut olmayan değer yargıları-malzemeleri kültürel miras olarak değerlendirilebilir mi? Bu sorunun cevabı öncelikle açıklığa kavuşturulmalıdır. Hem somut hem de somut olmayan kültürel değerleri içinde barındıran kültürel miras, aslında hukuki ve idari bir yapıya sahiptir ve kapsamı kanun veya kanunlarla belirlenir. Bir başka deyişle, kültürel mirası oluşturanlar mevzuat çerçevesinde değerlendirilmekte; Ancak burada belirtmek gerekir ki, mevzuat açısından kültürel miras olarak tanınan unsurların arkasında, onun oluşum kaynağı olan ve miras çerçevesinde değerlendirilmeyen başka küçük ölçekli kültürel değerler de bulunmaktadır. Dolayısıyla insanın yarattığı her kültürel çabanın sadece bu toplum için değil tüm insanlık için özel bir anlamı vardır. Bu açıdan bakıldığında insanın hayatında olup biten her şey onun yarattığı bir kültür varlığı ya da kültürel miras olarak değerlendirilebilir. Ancak yaratılan bu kültürel değerler içerisinde en ayrıcalıklı olanları o toplumun kültürel göstergeleri olarak kalıcı, korunan ve gelecek nesillere aktarılanlardır. Dolayısıyla her toplumun kendine has bir kültürü olduğu gibi aynı zamanda bu kültürün somut veya somut olmayan miras ürünleri de bulunmaktadır. Bu mirasın, bu toplumun tarihteki varlığında ve kalıcılığında ayrıcalıklı ve eşit derecede önemli bir yeri vardır. Bu nedenle toplumlar, sahip oldukları kültürel mirasa ait değerleri koruma ihtiyacı hissederler. Aslında bu kültürel mirası en iyi koruyanlar, dünyada en şerefli yeri işgal eden ve hakkında çok konuşulan ulus-toplumlardır. Bu yüzden bu mirasın korunması toplum için büyük önem taşımaktadır. Özellikle Batı'nın gelişmiş ülkelerinde bu mirasın korunmasına yönelik ciddi çabaların 18. yüzyıldan itibaren başlaması, kültürel mirasın farkındalığının modernliğin bir göstergesi olarak görülmesine yol açmıştır. Bu nedenle çağdaş ve medeni insan, kültürel miras bilincine sahip insan olarak kabul edilmektedir. Modern gelişmiş Batı ülkelerinde sadece yüzlerce, binlerce yıl öncesine ait eserlerin değil, en yakın döneme ait eserlerin de kültürel miras açısından önemsendiği ve müzelerde sergilendiği görülmektedir. Gerçekten de modern gelişmiş ülkelerde en çok ziyaret edilen müzelerin şehir tarihi müzeleri veya toplumsal tarih müzeleri olması tesadüf değildir.

Anlamlandırma

Bu tema; Hem resmi hem de gayri resmi ortamlarda sergilenen davranışların öğrenciler tarafından belirli bir anlamı olan kültürel bir miras olarak nitelendirilmesini içerir. Öğrenciler kültürel miras açısından daha yerel ve duygusal bir bakış açısıyla değerlendirmelerde bulundular. Bu değerlendirmeleri tartıştıkları ürünün insan eliyle yapılmış olması, maddi değeri ve topluma faydası açısından yapmışlardır. Öğrenciler aynı zamanda kültürel yapıları sorgulayarak insan davranışlarını ve bu davranışların kültürel yapılara nasıl yansıdığını bu sorular üzerinden tartışmışlardır.

Bu bölgeye ait olan ve günümüze kadar gelenlere kültürel miras diyorum. Kültürün miras olduğunu nasıl söyleyebilirim? Daha önce olan şimdi. Mesela bugün bir obje aldım, kültürel miras diyemem. Çünkü o ana ve

an'a aittir. Bir taş olabilir, bir kutu olabilir, antika bir kutu gibi bir şey olabilir. Ama eskirse ya da başkaları tarafından beğenilirse nasıl desek kültürel miras haline gelebilir. Oldukça fazla zamana ihtiyacı var.

T1, kültürel mirası, tanım veya yorum açısından yerel değerın geçmiştın günümüze aktarımı olarak görmüş ve zaman ile ilişkilendirmiştir. Anlık ve çağdaş olanı kültürel miras tanımından çıkararak, bir ürüne verilen değerin fiziksel durumuyla değil, zamansal boyutuyla ilgili olduğunu "... antika kutu" ibaresinin geçtiğı bir cümleyle ifade etmiştir. .." ifadesi kullanılıyor. Ardından bu tanımlı destekleyen açıklamalarına şöyle devam etti: "...değerlerimiz geçmiştın bugüne, geçmiştın günümüze gelen şeyler işte böyle. Efendim her şey olabilir. Defter bile olabilir efendim çömlık bile olabilir kitap da olabilir toplumun bilmediğı ama sizin bildiğiniz bir şey olabilir.

Ö3, Ö1 gibi kültürel mirasın da bir geçmişi olmalı. Bir hikayesi olmalı. Bu herkes tarafından kabul edilmelidir ... Bence öyle. Ünlü bir şey olmalı." Eserin zamansal boyutuna ve tanınırlığına vurgu yaparak esere anlam vermeye çalışmıştır.

Ö5 "Hocam kültürel miras bu kadar dedim. Geçmişte yaşamış toplumların bize bıraktığı değerleri biliyorsunuz. Mesela bir yerde okumuştum. Atasözlerimiz bile kültürel miras sayılıyor." Yaptığı açıklamada atasözlerine kültürel miras tanımına yer vermiştir. Bu durum atasözlerinin didaktik içeriğinin ata-dede olgusu ile birleştirilmesinden kaynaklanmış olabilir. "Ve hayatı kolaylaştıran şeylerin hiçbirisi kültürel miras değildir. Kültürel miras gibi biraz daha gösterişli, biraz daha dikkat çekebilecek şeyler düşünüyordum." Kültürel mirası Ö5 ifadesiyle kavramaya çalışırken, gündelik hayatta sıklıkla rastlanan şeylerin kültürel miras olarak kabul edilemeyeceğini savunarak bu kavrama müstesna bir anlam vermektedir. Gündelik eşyaların sıradanlığına rağmen kültürel miras niteliğı taşıyan ürünlerin form olarak daha etkileyici olması gerektiğini vurguladı.

İşte benim açımdan böyle. Öncesini, geçmişi, tarihi pek düşünmezdim. Bu öğreticiyi izledikten sonra biraz daha fazla ilgi göstermeye başladım. Tarihi sevmeye başladım, ilgi alanlarım biraz değişmeye başladı. Mesela geçenlerde oturmuş bir belgesel izliyordum, Mısır tarihiyle ilgili bir belgesel. Örneğın, burada bir şey gösterildi, 2010. Mısır piramitleri böyle inşa edildi. Bu büyük kayaları su basıncı teknolojisi ile kaldırdılar. Bu belgeseli izledikten sonra çok şaşırđım. Yani insanlar bu kayaların uzaydan geldiğini düşündüler; ama biraz düşünürsen mantıklı bir nedeni var.

Benzeşim Kurma

Bu tema; Öğrencilerin doğdukları ve yaşadıkları doğal ve sosyal çevredeki maddi ve manevi davranışlarını değerlendirmelerini içerir. Öğrenciler, büyük-küçük, basit-karmaşık ya da her gün hemen hemen her şeyin kalbinde, şimdiye kadar fark etmedikleri derin bir düşüncenin ya da uzun ve duygusal bir unsurun olduğunu gördüler. Elde ettikleri sonuçlar sonucunda kendilerinin tanımladıkları kriterleri karşılaştırmışlar ve kültürel miras ile deneyimledikleri ya da sadece bildikleri hem somut olmayan hem de maddi unsurlar arasında benzerlikler kurmuşlardır.

Aslında iki şey duydum. Mustafa ustamızda o sihirli bacalar çalıştı. Bir tez savunması vardı... Horde'u, sihirli bacaları anlatmaya çalıştı. Onun kültürel mirası, doğal mirası, kusura bakmayın, doğal miras kapsamına alındı. O yüzden Yüksel Hoca'dan duydum. İşın gerçeğı hatırlayamadım; ama yine de, sana anlattıklarımın bir parçası olup olmadığını bilmiyorum. Bu tür davranışların bize kültürel bir miras bıraktığını düşünüyorum. Bu yemek kültüründe bize kalmış, geçmişten günümüze devam etmektedir. Mirasın anlamı... Zaten anlatmaya çalıştığım da bu. Atalarımızdan bize kalan şeyler, davranış kalıpları, yeme-içme ve benzeri bilgiler. Deyimler veya buna benzer bir şey olabilir, değil mi? Kültürel miras kapsamına alınabilir. Hayattan bahsettiğim şey bu. Belki atasözleri falan, bir iki kelime meselenin özünü açıklıyordu. Şimdiki yaşamımıza ışık tutuyor. Kültürel miras olduğunu düşünüyorum.

Ö3 ifadesinden yola çıkarak bir şeyin kültürel miras olarak adlandırılabilmesi için insanlığı yararlı bazı özellikleri taşıması gerektiğini düşünmüş ve bunu atasözleri ve deyimlerle örneklemiştir. Aynı zamanda "...bir

kelime, iki kelime...” ifadesini kullanmasının nedeni, bir şeyin kültürel miras sayılabilmesi için iyi düşünülmesi gerektiği yaklaşımıdır, tıpkı Ö3 gibi. T5'ten “Yorum” başlığında belirtilmiştir.

...3 sözlerine şöyle devam etti: “Öğretmenim mesela birisi dikmiş. Bilmiyorum... Ya da Çınar, çok şey ifade ediyor. Biz onun tecrübesine sahibiz. Belki o bile... Kültürel bir miras olduğunu açıklayabilirim.” Çınar ağacını örnek göstererek, ağaç unsurunun hem Türk kültüründe hem de İslamiyet'te önemli bir yere sahip olduğunu belirtti. T3 çınarının kültürel miras olarak değerlendirilmesindeki başlıca etkenler, uzun ömürlü bir ağaç olması, tarihe tanıklık etmiş olması ve dolayısıyla itibar sahibi olmasıdır. Çınar ağacının Türk kültüründeki yerinin bir sonucu olarak, Kafkasya, Azerbaycan, Anadolu ve Balkanlar'da hakkında birçok efsane ve gelenek vardır.

Doğanın, yani kendi kendine oluşturduğu şeyler olabilir... İşte atasözleri ve sözler. Kültürel miras olabilir. Artık işlevini yitirmiş olsa da eski güzelliğini koruyan her şey kültürel miras olabilir. Bölgemizde halayalar olabilir. Bütün bunlar kültürel miras olarak kabul edilir. Okuduğum şeylerde de onlarla karşılaştım.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Kültür Algısına Yönelik Sonuçlar

Gelenek ve Göreneği Ele Alma

Çalışmada öğrencilerin ait oldukları çevreden yola çıkarak değerlendirmeler ve örnekler vererek kültürü ifade etmeye çalıştıkları görülmüştür. Örneğin öğrencilerin özellikle ifade ettikleri, hâlihazırda yaşadıkları yemek kültürü gibi geleneklerin bölgeye özgü bir değer olduğu ve bu tür geleneksel değerleri kültürün önemli bir unsuru olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. . . Aynı zamanda öğrencilerin davranış kalıpları, yaşam biçimleri, dil özellikleri ve giyim kuşamları başta olmak üzere sosyal yaşamlarının bu unsurlarını birer kültür unsuru olarak gördükleri gözlemlenmiştir. Öğrencilerin kültürel tanımlarında bölge, aile, ırk, dil ve din gibi kavramları karşılaştırdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin bazı kültürel varlıkların yok olmasına yaklaşımları ve bu doğrultuda yaptıkları yorumlar sayesinde kültürel zenginliğin korunması ve devam ettirilmesi gerektiği konusunda fikir sahibi oldukları tespit edilmiştir.

Temel Yaşam Faktörlerinden Çıkarım Yapma

Çalışma, yemek kültürünün bir devamı olan sofrada adabı ile öğenin temel özelliğinin yanı sıra pek çok örtük mesaj içeren ritüelleştirilmiş davranışın bölgesel ölçekte değerlendirildiğinde öznel olduğu sonucuna varmıştır. Öğrencilerin bu yorumu yaparken kendi yaşamlarından örnekler vermeleri, durumu içselleştirerek anlamaya çalıştıklarını göstermektedir. Verilen örneklerde sıklıkla karşılaştırmalar yapıldığı, öğrencilerin bu karşılaştırmalarda özellikle din ve dil kavramları üzerinde yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Böyle bir yönelimin din ve dilin yaşayan, aktif, güçlü ve sürekli iki unsur olmasından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Anadolu'luların ata ibadetine gösterdikleri saygı ve kültürel değerlere sıkı sıkıya bağlı kalmalarının atalarına karşı sorgusuz sualsiz sadakat ve güven duygularıyla bağlantılı olduğu gözlemlenmiştir. Dini değerlerin aynı güven duygusunu verdiğine dikkat çeken öğrencilerin din ile atalara tapınmayı eş tutmaya çalıştıkları gözlemlendi.

Kültürel Mirasa Yönelik Bakış Açısına Yönelik Sonuçlar

Anlamlandırma

Çalışma, sıradan gündelik nesnelere örnekleyerek değer ölçüsünün zaman kavramı üzerinden tanımlanabileceğini vurguladı. Ancak bu durumun tanınma ile desteklenmesi gerektiğine inandıkları belirlenmiştir. Tanıma fiili olarak tanınan otorite - yasa olarak anlaşılmaktadır. Bu geleneksel aklın istenmesinin

nedeni, saf akılla, güvenilir olmayan araştırmalar yapılmadan ele alınan tarihi kalıntıların güvenilirliğini ve güvenilirliğini artırmak ve korumak arzusundan kaynaklanmıştır. Öğrencilerin anlam arayışlarında çoğulcu bir bakış açısının hakim olduğu görülmüştür. Nitekim mevcut tarihi eserlerin dikilme amacını sorgulamaları ve dünyadan örneklerle açıklamaları da bunu doğrulamaktadır. Sorgulamalarda ayrıca nesne-yapının zaman ve tanıma gibi özelliklere sahip olması ve yoğun düşünme sonucunda ortaya çıkmış olması gerektiği belirtilmiştir. Öğrencilerin bu görüşe “nadir bulunan şey değerlidir” düşüncesinden hareketle geldikleri sonucuna ulaşmışlardır. “Kültürel Miras” kavramı ile ilgili yapılan anket sonucunda öğrencilere ilk kez, estetik vb. kavramlarla ilgili sorular sorulmuştur. Bu niteliklere ek olarak, onun örtülü sosyal görevlerini vurguladıkları açıktı.

Benzeşim Kurma

Çalışma sırasında öğrencilerin kültürel miras kavramının içeriğini oluşturan bazı olgular ile diğer konular arasında bağlantı kurmaya çalışarak araştırmaya daldıkları görülmüştür. Öğrencilerin birçok farklı boyutu ele alarak ve analogilere yer açarak konuyu kavramaya çalıştıkları ortaya çıkmıştır. Verilen örneklerden, canlı ya da ölü, hayata tanıklık etme konusunda uzun bir geçmişe sahip olanların öğrenciler üzerinde daha güçlü bir etkiye sahip olduğu ve bu etkiye neden olan tarihi unsurları merkeze aldığı sonucuna varılmaktadır. Ayrıca öğrenciler kültürel miras kavramı üzerinde yoğunlaşmalarının bir sonucu olarak “an”ı tartışmışlardır. Ve her “an”ın değerli olduğu düşüncesinden yola çıkarak, bazı “anların” insanlık tarihi açısından birer mihenk taşı olduğu ve bu kıymetli “anlara” tanıklık eden yapı ürünlerinin de tarihsel bir değeri olduğu sonucuna vardılar. Kavramın öğrenciler tarafından meraklı bir şekilde anlaşılması ve detayların tek tek sentezlenmesi sonucunda sosyal hayatta dikkat çekmeyen çeşitli nesne ve davranışlar gibi maddi olan veya olmayan pek çok unsurun özel olduğu sonucuna varılmıştır.

Ekler

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

1. “Kültür” deyince aklınıza neler geliyor?
2. Daha önce “Kültürel Miras” diye bir şey duydunuz mu?
3. Sizce “Kültürel Miras” nedir? Ne değildir? □ Sizce nelere “Kültürel Miras” denilebilir?
4. “Müze Eğitimi “ dersinde nelerden bahsedildi?
5. “Müze Eğitimi” dersinde neler dikkatini çekti?
6. “Müze Eğitimi” dersinde “Kültürel Miras” tan bahsedildi mi?
7. Sence bir şeye “Kültürel Miras” denilebilmesi için hangi özelliklere sahip olması gerekir?

KAYNAKÇA

Akar, H. (2017). Durum çalışması. (2. baskı). A. Saban ve A. Ersoy. (Ed.), *Eğitimde nitel araştırma desenleri* içinde (s. 139-176). Ankara: Anı Yayıncılık.

Akarsu, B. (Tarihsiz). *Felsefi terimler sözlüğü*. (6. baskı). İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Aksoy, A. ve Enlil, Z. (2013). Kültürel miras yönetiminde çağdaş yaklaşımlar. (2. baskı). A. Aksoy ve D. Ünsal (Ed.), *Kültürel miras yönetimi* içinde (s. 2-29). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset.

Akyürek, T. (2011). *İlköğretim I. kademe görsel sanatlar dersinde müze eğitiminin tarih ve kültür bilinci oluşturulmasındaki önemi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Artun, A. (2017). *Tarih sahneleri sanat müzeleri 2 müze ve eleştirel düşünce*. (3. baskı). İstanbul: İletişim.

- Artut, K. (2010). Sanat öğretimi yöntemlerine giriş. K. Artut ve H. Pekmezci (Ed.), *Güzel sanatlar eğitiminde özel öğretim yöntemleri* içinde (s. 1-29). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Baş, A. (2015). Türkiye’de kutsal inançlar ve kutsal yerler. (2. baskı). C. Parla (Ed.), *Türkiye’nin Kültürel Mirası-II* içinde (s. 2-33). Ankara: Saray Matbaacılık.
- Başaran, İ. E. (2006). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Siyasal Basın Yayın Dağıtım.
- Baykara, T. (2001). *Türk kültür tarihine bakışlar*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Bedir Erişti, S. D. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak görsel araştırma yöntemleri. S.D. Bedir Erişti (Ed.), *Görsel araştırma yöntemleri teori, uygulama ve örnek* içinde (s. 156-166). Ankara: Pegem A Akademi.
- Berg, B. L. and Lune, H. (2015a). Etik konular. (8. baskı). H. Aydın (Ed), (Çev: F.N. Kırallı ve H. Leblebici). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* içinde (s. 81-122). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Buyurgan, S. ve Mercin, L. (2005). *Görsel sanatlar eğitiminde müze eğitimi ve uygulamaları*. V. Özsoy (Ed.), (1. baskı). Ankara: Varan Matbaacılık.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2007). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. (2. baskı). Ankara: Varan Matbaacılık.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. (3th ed.). Thousand Oaks: Sage.
- Creswell, J.W. (2018a). Beş nitel araştırma yaklaşımı. (4. baskı). M. Bütün ve S. B. Demir (Ed.), (Çev: M. Aydın). *Nitel araştırma yöntemleri* içinde (s. 69-110). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ekinci, M. (2004). Somut olmayan kültürel miras neden ve nasıl korunmalı ve nasıl müzelenmeli: sorunlar, çözümler ve ülkelerden örnekler. *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi Sempozyum Bildirileri*. Ankara: Gazi Üniversitesi, s. 57.
- Ekiz, D. (2004). Eğitim dünyasının nitel araştırma paradigmasıyla incelenmesi: doğal ya da yapay. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 415-439.
- Eliot, T.S. (1987). *Kültür üzerine düşünceler*. (1. baskı). (Çev: S. Kantarcıoğlu). Ankara: Mas Matbaacılık.
- Erder, C. (2007). *Tarihi çevre bilinci*. (1. baskı). Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Basım İşliği.
- Erder, C. (2020). *Tarihi çevre algısı*. (2. baskı). İstanbul: YEM Yayın.
- Ergun, P. (2004). *Türk kültüründe ağaç kültürü*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Erinç, S. M. (2013). *Sanat sosyolojisine giriş*. (2. baskı). Ankara: Ütopya Yayınevi. Ersoy, A. (2016). *Sanat kavramlarına giriş*. (1. baskı). İstanbul: Hayalperest.
- Ersoy, A. ve Bozkurt, M. (2016). Anlatı araştırması. (2. baskı). A. Saban ve A. Ersoy (Ed.), *Eğitimde nitel araştırma desenleri* içinde (s. 237-273). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Fineberg, J. (2014). *1940’tan günümüze sanat varlık stratejileri*. (1. baskı). (Çev: S. Atay Eskier ve G.E. Yılmaz). İzmir: Kara Kalem.
- Göğebakan, Y. (2019). Müze ve tarih. (1. baskı). S. Buyurgan (Ed.), *Müzedede eğitim öğrenme ortamı olarak müzeler* içinde (s. 121-140). Ankara: Pegem Akademi.
- Gökberk, M. (2018). *Değişen dünya değişen dil*. (8. baskı). İstanbul: YKY. Greenhill-Hooper, E. (1999a). *Museum and their visitors*. London: Roudledge.

- Greenhill-Hooper, E. (1999b). *Müze ve galeri eğitimi*. (Çev: M.Ö. Evren ve E.G. Kapçı). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Güngör, E. (1997). *Türk kültürü ve milliyetçilik*. (12. baskı). İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Güvenç, B. (2005). *İnsan ve kültür*. (11. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kırıçoğlu, O.T. (2005). *Sanatta eğitim görmek öğrenmek yaratmak*. (3. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kırıçoğlu, O.T. (2009). *Sanat kültür yaratıcılık görsel sanatlar ve kültür eğitimi- öğretimi* (1. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Kirk, J. and Miller, M. L. (1999). *Reliability and validity in qualitative research*. Newbury Park CA: Sage.
- Knowless, L. (2001). Müze gündeminde toplumsal tarih kavramını geliştirmek. B. Madran (Ed.), *Toplumsal Tarih Müzesi Kuruluş Sorunları Sempozyumu*, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, s. 14-19.
- Kuban, D. (1995). *Türk ve islam sanatı üzerine denemeler*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Tarihi Yayınları.
- Liamputtong, P. (2009). Qualitative data analysis. *Health Promotion Journal of Australia*, 20 (2),
- Lincoln, Y. S. and Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. CA: Sage.
- Lowenthal, D. (2005). Natural and culture heritage. *International Journal of Heritage Studies*, 11 (1), 81-92.
- Memduhoğlu, H.B. (2010). Türk eğitim sisteminin genel yapısı. H.B. Memduhoğlu ve K. Yılmaz (Ed.), *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi* içinde (s. 1-29). Ankara: Pegem Akademi.
- Mercin, L. (2011). Öğrenme ortamı olarak müzeler. (A.O. Alakuş ve L. Mercin (Ed.), *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi* içinde (s. 215-228). Ankara: Pegem Akademi.
- Merriam, S. B. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research a guide to desing and implementation resised and expanded from qualitative research hand case study applications in education*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Oğuz, M. Ö. (2013). Terim olarak somut olmayan kültürel miras. *Milli Folklor*, 100 (25), 5-13.
- Ö4, B. (2012). *Çağdaş müze eğitim ve gelişim müze psikolojisine giriş*. (1. baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Ö4, B. (2013). *Müze ve oyun kültürü*. (1. baskı). Ankara: İmge Kitabevi. Ö4, B. (2014). *Yeni müzebilim*. (1. baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Öner, N. (1995). *Felsefe yolunda düşünceler*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Özel, S. (1997). *Uluslararası alanda kültür varlıklarının korunması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- San, İ. (2010). *Sanat eğitimi kuramları*. (3. baskı). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Sardoğan, M.E. (2007). Kişilik gelişimi. A. Kaya (Ed.), *Eğitim psikolojisi* içinde (s.135-168). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Sever, M. (2004). Müzeler açısından halk ilaçları ve halk hekimliği uygulamalarında animasyon. *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi-Sempozyumu*, Ankara: Gazi Üniversitesi, s. 70.

- Sezik, E. (2003). Halkbilim müzeciliği ve türk halk ilaçları. *Türkiye'de Halkbilimi Müzeciliđi ve Sorunları Sempozyumu*, Ankara: Gazi Üniversitesi, s. 85.
- Tunalı, İ. (2014). *Sanat ontolojisi*. İstanbul: İnkılap.
- Tunçer, M. (2014a). Koruma kavramının tarihsel gelişmesi. (3. baskı). M. S. Akpolat (Ed.), Kültürel miras mevzuatı içinde (s. 2-27). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset
- Tunçer, M. (2014b). *Tarihi çevre yok olurken*. (1. baskı). Ankara: Alter Yayıncılık. Tunçer, M. (2019). *Doğal çevre yok olurken*. (1. baskı). Ankara: Alter Yayıncılık.
- Turhan, M. (2002). *Kültür değişmeleri-sosyal psikoloji bakımından bir tetkik*. (5. baskı). İstanbul: Altınordu.
- Utku, Ç. (2008). *İlköğretim 5. sınıf düzeyi sanat eğitiminde, müze eğitiminin öğrencilerin tutumlarına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Uygur, N. (2003). *Kültür kuramı*. (3. baskı). İstanbul: YKY. Uygur, N. (2018). *Kültür kuramı*. (5. baskı). İstanbul: YKY.
- Woll, H. (2013). Process diary as methodological approach in longitudinal phenomenological research. *Indo-Pacific Journal of Phenomenology*, 13 (2), 1-11.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. baskı). Ankara: Seçkin.